

بسم الله الرحمن الرحيم

دعای مطالعه

«اللَّهُمَّ أَخْرِجْنِي مِنْ ظُلُمَاتِ الْوَهْمِ وَآكُرْمِنِي بِنُورِ الْفَهْمِ اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَانْشُرْ عَلَيْنَا خَزَائِنَ عُلُومِكَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.»^۱

خدایا، مرا از تاریکی های وهم خارج کن و به نور فهم گرامی ام بدار. خدایا، درهای رحمتت را به روی ما بگشا و خزانه های علومت را برایمان باز کن؛ به مهربانی ات، ای مهربان ترین مهربانان!

۱. عباس قمی، مفاتیح الجنان، دعای مطالعه.

تقديم به ارواح قدسي ائمه معصومين عليهم السلام، به ويژه مولا و مقتداي زمان، حضرت
بقية الله الاعظم عليه السلام؛ شهداي انقلاب اسلامي و دفاع مقدس؛ مدافعان مظلوم
حرم اهل بيت و زائران آستان ملكوتي امام علي بن موسى الرضا عليه السلام!

قرآن در سبک زندگی روح الله

محسن قربانیان آفارانی

سرشناسه	قرباتیان افارانی، محسن، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	قرآن در سبک زندگی روح الله/ محسن قرباتیان افارانی؛ ارزیاب علمی سیدمحمود مرویان حسینی؛ ویراستار زبانی - محتوایی انسیه غلامرضا پور؛ به سفارش معاونت تبلیغات اسلامی آستان قدس رضوی.
مشخصات نشر	مشهد: آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات اسلامی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۰ ص؛ ۱۸/۵×۱۲/۵ س.م.
شابک	978-622-6090-91-9
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	کتابنامه: ص ۹۸ - ۱۰۱.
موضوع	خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸.
موضوع	Khomeyni, Ruhollah, Leader and Founder of IRI
موضوع	خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. - دیدگاه درباره قرآن
موضوع	Khomeyni, Ruhollah, Leader and Founder of IRI -- Views on The Qur'an
شناسه افزوده	مرویان حسینی، سیدمحمود، ۱۳۴۴ -
شناسه افزوده	آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات اسلامی
شناسه افزوده	Astan Qods Razavi. The Islamic Propagation Department
ردیابندنگاره	DSR ۱۵۷۴/۵
ردیابند دیجیتال	۹۵۵/۰۸۴۲۰۹۲
شماره کتاب شناسی ملی	۵۶۶۴۴۵

عنوان: قرآن در سبک زندگی روح الله

نویسنده: محسن قرباتیان افارانی

به سفارش: معاونت تبلیغات اسلامی آستان قدس رضوی

تهیه و تولید: اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی

ویراستار محتوایی: انسیه غلامرضا پور و جواد نشاطی زاده

ویراستار زبانی و صوری: انسیه غلامرضا پور

ارزیاب علمی: حجت الاسلام والمسلمین سیدمحمود مرویان حسینی

صفحه آرا: محمود کریم پور

ناشر: معاونت تبلیغات اسلامی آستان قدس رضوی

چاپخانه: مؤسسه فرهنگی قدس

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۹۰-۱۹-۹

قیمت: ۷۰۰۰۰ ریال (غیرقابل فروش)

نشانی: مشهد، حرم مطهر، صحن جامع رضوی، ضلع غربی، بین باب الهادی علیه السلام و

صحن غدیر، مدیریت فرهنگی

صندوق پستی: ۹۱۷۳۵-۳۵۱ تلفن: ۰۵۱-۳۲۰۰۲۵۶۷

سامانه پیامکی دریافت پیشنهادهای و انتقادهای: ۳۰۰۰۸۰۲۲۲۲

حق چاپ محفوظ است.

فهرست

۹.....	طفل مکتب قرآن
۱۰.....	محافظ قرآن
۱۱.....	تا جوانی
۱۲.....	مبلغ قرآن
۱۳.....	خیلی مؤثر است!
۱۴.....	اولین اعلامیه
۱۵.....	پایمردی
۱۶.....	در اشتباه هستید
۱۷.....	نماز یعنی این!
۱۸.....	حمدِ شفا!
۱۹.....	سزای سوزاندن قرآن
۲۰.....	ایستاده در برابر ظلم
۲۱.....	قیام برای خدا
۲۲.....	آیه جامع
۲۳.....	اخلاص در عمل
۲۴.....	فهم تازه از قرآن
۲۵.....	ای قرآن!
۲۶.....	قرآن پهلوی!
۲۷.....	چرا به قرآن دعوت نمی کنید؟!
۲۸.....	ترس نداشتم!
۲۹.....	تلاوت در تبعید
۳۰.....	آیه و نامه
۳۱.....	دفاع از مظلوم
۳۲.....	بهترین موعظه
۳۳.....	خبر شهادت
۳۴.....	چشم برای قرآن
۳۵.....	قرآن بیاموزید!
۳۶.....	قرآن و سیاست
۳۷.....	بیشتر درس بخوانید!

- بذل جان ۳۸
- ما پیروزیم! ۳۹
- مایه سیادت ۴۰
- راز قصه های قرآن ۴۱
- عصایت را بردار! ۴۲
- آیه شو! ۴۳
- خودت را تطبیق بده! ۴۴
- شاه و سایه خدا؟! ۴۵
- تجلی قرآن ۴۶
- راه آدم شدن! ۴۷
- طاغوت پهلوی ۴۸
- تلاوت سحر ۴۹
- تلاوت روی آسمان! ۵۰
- رمز پیروزی ۵۱
- آدم قرآنی ۵۲
- الهی هستید یا طاغوتی؟! ۵۳
- پیوند با دریا ۵۴
- قرآن عملی بشوید ۵۵
- عمل به نسخه ۵۶
- منطق سیاسی ۵۷
- انجمن اسلامی ایران ۵۸
- پاسخ قرآنی ۵۹
- صدام رفتنی است! ۶۰
- انقلاب قرآنی ۶۱
- مقصد قرآن ۶۲
- آدم منحرف ۶۳
- به احترام قرآن ۶۴
- جبهه قرآنی ۶۵
- سفره عام ۶۶
- بینیم قرآن چه می گوید! ۶۷

با قرآن آشنا شو.....	۶۸
اگر قرآن نبود.....	۶۹
کورها و کرها!.....	۷۰
تابلوی زیبا.....	۷۱
قرآن عربی.....	۷۲
اتحاد اسلام.....	۷۳
تدبر کن.....	۷۴
همه جا قرآن.....	۷۵
معجزه روح الله.....	۷۶
شکر نعمت.....	۷۷
بهار قرآن.....	۷۸
مطالعه قرآن.....	۷۹
شعار جنگ.....	۸۰
حب دنیا.....	۸۱
قرآن روی زمین نباشد.....	۸۲
وقت قرآن.....	۸۳
ساعات فراغت.....	۸۴
برنامه روزانه.....	۸۵
پایه های انقلاب.....	۸۶
ثابت قدم باشید!.....	۸۷
ارزش قرآن.....	۸۸
زیاد قرآن بخوان!.....	۸۹
پرهیز از تجملات.....	۹۰
هرچه داریم از اوست!.....	۹۱
وصیت کوتاه.....	۹۲
آرام و مطمئن!.....	۹۳
آنچه گذاشت.....	۹۴
پیام آخر.....	۹۵
کتابنامه.....	۹۶
مسابقه فرهنگی.....	۱۰۳

رسول اکرم ﷺ: «فرزندان خود را بر سه خصلت تربیت کنید: محبت پیامبرتان و محبت اهل بیتش و تلاوت قرآن.»^۱

طفل مکتب قرآن

در نزدیکی خانه ما، مکتب خانه‌ای بود به نام مکتب خانه ملا ابوالقاسم. من با برادرم، سیدروح الله، به آنجا می‌رفتیم و درس می‌خواندیم. هر بچه‌ای در مکتب خانه روزی نیم جزء از قرآن را می‌خواند. هر وقت کسی قرآن را ختم می‌کرد و به آخر می‌رسید، رسم بود که به ملا و سایر بچه‌ها ناهار بدهد.

سیدروح الله هفت ساله شده بود که قرآن را ختم کرد.^۲

۱. علی بن حسام الدین بن قاضی خان قادری شاذلی هندی (متقی هندی)، کنز العمال فی سنن الاقوال و الاعمال. ج ۱۶، ص ۴۵۶.

۲. نک: غلام علی رجایی، برداشتهایی از سیره امام خمینی (س)، ج ۳، ص ۲، به نقل از: آیت الله پسندیده، برادر امام خمینی (ره).

امام صادق علیه السلام: «هرکس قرآن را حفظ کند و به آن عمل کند، در آخرت، رفیق و همراه فرشتگان و سفیران الهی خواهد بود.»^۱

محافظ قرآن

از همان کودکی، حفظ قرآن را شروع کرده بود. با شور و علاقه‌ای خاص، سوره‌های قرآن را از بر کرده بود. سیدروح‌الله قرآن را حفظ می‌کرد و قرآن شد حافظ او. آن روزها، هیچ‌کس فکرش را هم نمی‌کرد که این طفل مکتب قرآنی ملا ابوالقاسم، روزی بشود بزرگ‌محافظ قرآن در قرن معاصر!

---

۱. محمدبن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۲، ص ۶۰۳.

امام صادق علیه السلام: «هر جوان مؤمنی که قرآن تلاوت کند، قرآن با گوشت و خونس آمیخته می‌شود و خداوند او را با فرشتگان بزرگوار و نیکوکار همراه می‌کند و قرآن در روز قیامت، مانع او از دوزخ خواهد بود.»^۱

تا جوانی

نوجوانی‌اش را پای یادگیری قرآن و مقدمات علوم دینی ریخت. جوان که شد، قرآن پای ثابت درس‌ها و بحث‌های طلبگی‌اش شده بود. از همان جوانی، دست به قلم شد. ۲۷ ساله بود که اولین کتابش را نوشت: شرح دعای سحر. آقاسیدروح‌الله، نویسنده جوان، آن قدر به قرآن تسلط یافته بود که در این کتاب، ۷۴ مرتبه به آیات قرآن استناد کرده بود.^۲

۱. محمدبن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۲، ص ۶۰۳.

۲. نک: هدایت‌الله بهبودی، الف لام خمینی، ص ۶۰.

امام صادق علیه السلام به نقل از رسول خدا صلی الله علیه و آله: «حاملان قرآن سرشناسان اهل بهشت هستند.»^۱

مبلغ قرآن

یازده ماه در حرم حضرت عبدالعظیم علیه السلام تحصّن کرد. آنجا یک دهه عاشورا منبر رفت. در هر شب، سه مرتبه یک مطلب را تکرار می کرد: اول و وسط و آخر منبر. شب دهم، در منبر آخر گفته بود:

خدایا، تو شاهد باش که من، میرزا محمدعلی شاه آبادی، در این ده شب، سی مرتبه این مطلب را گفته ام و حجت را برای همه تمام کرده ام. امشب هم برای آخرین بار می گویم که رضاخان، دست نشاندۀ انگلیس است و هدفش از بین بردن قرآن و اسلام. اگر با من روحانی مبارزه می کند، نه به خاطر خود من است؛ بلکه به این دلیل است که من مبلغ قرآنم. از همین جا به همه اعلام می کنم: اگر حرکت نکنید، این خبیث، اسلام و قرآن را از بین می برد!^۲

امام خمینی رحمته الله علیه دست پرورده این استاد بود.

۱. محمد بن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۲، ص ۶۰۶.

۲. نک: بنیاد علوم و معارف اسلامی دانش پژوهان، عارف کامل: نکته ها و خاطره های حضرت آیت الله میرزا محمدعلی شاه آبادی (ره)، ص ۵۲ و ۵۳.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «قرآن را بیاموزید... و از روشنایی آن شفا بجوید که شفای سینه هاست و نیکو تلاوتش کنید که سودمندترین داستان هاست.»^۱

خیلی مؤثر است!

از استادش، آیت الله شاه آبادی، یادگاری داشت: دستورالعملی قرآنی که برای اصلاح نفس به او سفارش کرده بود. می گفت:

جناب عارف بزرگوار و شیخ عالی مقدار ما می فرمود که:

«مواظبت به آیات شریفه آخر سوره حشر، از آیه شریفه: ﴿يَا

أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلَسَنُظِرُّ نَفْسَ مَا قَدَّمْتُمْ لِعَدِّ وَاتَّقُوا

اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾^۲ تا آخر سوره مبارکه، با تدبّر در

معنای آن ها، در تعقیب نمازها، خصوصاً در اواخر شب که قلب

فارغ البال است، خیلی مؤثر است در اصلاح نفس.»^۳

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبه ۱۱۰، ص ۱۶۴.

۲. (ای کسانی که ایمان آورده اید، از [مخالفت با] خدا بپرهیزید و هرکس باید بنگرد که برای فردایش چه چیز از پیش فرستاده است) (حشر، ۱۸).

۳. سیدروح الله خمینی، شرح چهل حدیث (اربعین حدیث)، ص ۲۰۸.

پیامبر اکرم ﷺ: «بر شما باد به قرآن! پس آن را رهبر و پیشوای خود قرار دهید؛ زیرا قرآن سخن پروردگار جهانیان است که از او آغاز شده است و به سوی او بازمی گردد.»^۱

اولین اعلامیه

در اولین اعلامیه‌ای که ۱۵ اردیبهشت ۱۳۲۳ از قم صادر کرد، این آیه را نوشت: ﴿قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَىٰ وَفُرَادَىٰ...﴾^۲

خطاب به ملت ایران نوشته بود: «موعظت خدای جهان را بخوانید و یگانه راه اصلاحی را که پیشنهاد فرموده [است]، بپذیرید.»^۳

از همان روز اول، با همین آیه، راه و هدفش را معلوم کرده بود: قیام برای خدا. تا آخر هم پای همین ایستاد.

۱. علی بن عیسیٰ اربلی، کشف الغمّة فی معرفة الائمة، ج ۲، ص ۱۶۴.

۲. (بگو): «شما را فقط به یک چیز اندرز می‌دهم و آن اینکه دوفردونفر یا به تنهایی، برای خدا قیام کنید...» (سبأ، ۴۶).

۳. نک: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱، ص ۲۲.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «... شما که گفتید: 'پروردگار ما خداست؛ پس در عمل به دستورات کتابش و بر راهی که فرمان داده است و بر روش درست و شایسته عبادت و بندگی اش، استقامت ورزید و پایدار بمانید.'^۱

پایمردی

پای قرآن که به میان می‌آمد، از پا نمی‌نشست تا حکم قرآن را به کرسی بنشانند. می‌گفت: «من از آن آدم‌ها نیستم که اگر یک حکمی کردم، بنشینم چرت بزنم که این حکم خودش برود، من راه می‌افتم دنبالش.»^۲ وقتی حرفی می‌زد و پای قرآن که در میان بود، همه حساب کار خودشان را می‌کردند.

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبة ۱۷۶، ص ۲۵۳.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱، ص ۲۹۲ و ۲۹۳.

رسول اکرم ﷺ: «خداوند عزوجل قرآن را بر من نازل کرده است و هرکس با قرآن مخالفت کند، گمراه است...»^۱

در اشتباه هستید

از: روح الله الموسوی الخمینی

به: اسدالله علم، نخست وزیر

موضوع تلگراف: هشدار در رابطه با حذف شرط سوگند به قرآن، در لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی

...اگر گمان کردید می شود با زورِ چندروزه، قرآن کریم را در عرض اوستای زرتشت، انجیل و بعض کتب ضالّه قرار داد و به خیال از رسمیت انداختن قرآن کریم، تنها کتاب بزرگ آسمانی چندصد میلیون مسلم جهان افتاده اید و کهنه پرستی را می خواهید تجدید کنید، بسیار در اشتباه هستید... ﴿وَالسَّلَامُ عَلٰی مَنْ اَتَّبَعَ الْهُدٰی﴾^{۲ و ۳}

۱. محمد بن علی بن بابویه قمی (شیخ صدوق)، امالی الصدوق، ص ۶۵.

۲. «... و درود بر آن که از هدایت پیروی می کند» (طه، ۴۷).

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱، ص ۹۰.

امام رضا علیه السلام: «اگر [سؤال کننده‌ای] بپرسد که چرا [بندگان] به قرائت قرآن در نماز امر شده‌اند، گفته می‌شود: برای اینکه قرآن متروک و فراموش نشود و محفوظ بماند؛ در نتیجه نابود نمی‌شود و ناشناخته باقی نمی‌ماند.»^۱

نماز یعنی این!

عصر یکی از روزها، با دوستی آمده بودیم خانه امام. آن روزها، امام در خانه‌اش در قم نماز جماعت می‌خواند و مردم از دور و نزدیک می‌آمدند. هنگام مغرب که شد، در حیاط منزل ایستادیم پشت سر ایشان. بار اولمان بود. خیلی تعجب کرده بودیم. نماز را با حضور قلب تمام می‌خواند؛ اما چنان ساده و بی‌تکلف و دور از قرائت غلیظ که ما دو نفر، بعد از نماز، به هم نگاه کردیم و گفتیم: «نماز یعنی این!»^۲

۱. محمد بن علی بن بابویه قمی (شیخ صدوق)، عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۰۷.

۲. نک: حمید بصیرت‌منش و دیگران، صحیفه دل، ج ۱، ص ۱۹، به نقل از: حجت الاسلام والمسلمین احمد احمدی.

رسول اکرم ﷺ: «سوره حمد شفاى هر بيمارى است.»^۱

حمدِ شفا!

نوجوان که بودم، برادر کوچکم تب کرده بود. پدرم رفته بود مسافرت و ما با مادرمان در خانه تنها بودیم. من استکان آبی برداشتم و دویدم سمت خانهٔ امام که آن روزها همسایهٔ ما در قم بود. استکان آب را دادم به یکی از مسئولین دفتر که به امام برساند و ایشان برای شفاى برادرم سورهٔ حمد بخواند. استکان آب را بردند و برگرداندند. گفتند: «امام به آن سورهٔ حمد خوانده و دعا کرده است.» با عجله آب را آوردم خانه و برادرم نوشید. به خواست خدا حالش خوب شد.^۲

۱. فضل‌بن حسن طبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۳۴.

۲. نک: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، امام بهروایت دانشوران، ص ۱۴۶ و ۱۴۷، به نقل از: دکتر محمد رجبی.

رسول اکرم ﷺ: «هرکه قرآن را بزرگ و محترم نشمارد، درواقع حرمت خدای سبحان را سبک شمرده است.»^۱

سزای سوزاندن قرآن

ساواک قم در گزارش شماره ۴۵۷ خود در ۳۱ اردیبهشت ۱۳۴۲، خطاب به ریاست ساواک تهران نوشته بود:

به استحضار می‌رساند، در تاریخ فوق، سه نفر از مالکین لرستان با خمینی دیدار کردند که یکی از آن‌ها پس از دیدار از مدرسه فیضیه، گفت: «شاهی که دستور می‌دهد یک عده لامذهب و مخالف اسلام بریزند در مدرسه فیضیه و آن را خراب کنند، بدون شک خودش هم مخالف با اسلام است.»

[امام] خمینی رحمته الله علیه در پاسخ اظهار داشت:

اگر مخالف نمی‌بود، قرآن را آتش نمی‌زد! وقتی که رئیس سازمان امنیت... و رئیس شهربانی... دستور دهند قرآن را آتش بزنند و دعا را لگدکوب کنند و پاسبانان را به پشت بام بفرستند تا با آجر به سروکله روحانیون و طلاب بزنند، آیا این‌ها مخالف با دین مقدس اسلام نیستند؟! بالاخره روزی حساب این‌ها را خواهیم رسید. اگر زنده ماندم، می‌دانم با این‌ها چه معامله‌ای بکنم!^۲

۱. محمدبن محمدبن خیدر شعیری، جامع الاخبار، ص ۴۰.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱، ص ۲۳۱.

امیرالمؤمنین علی (علیه السلام): «...[قرآن] عامل پیروزی است، برای آن که با آن استدلال کند.»^۱

ایستاده در برابر ظلم

«من مصمم هستم که از پا نشینم تا دستگاه فاسد را به جای خود بنشانم و یا در پیشگاه مقدس حق تعالی با عذر، وفود کنم.^۲ شما هم ای علمای اسلام، مصمم شوید و بدانید پیروزی با شماست: ﴿وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾»^۳
به راهش ایمان داشت و به هدفش و به یاری خداوند و به پیروزی!

۱. علی بن ابی طالب (علیه السلام)، نهج البلاغه، خطبه ۱۹۸، ص ۳۱۶.

۲. وارد شوم.

۳. (و خدا کامل کننده نور خویش است؛ هرچند کافران خوش نداشته باشند) (صف، ۸).

۴. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱، ص ۱۸۷.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «بدانید که این قرآن، پنددهنده‌ای است که فریب نمی‌دهد و راهنمایی است که گمراه نمی‌کند و گوینده‌ای است که دروغ نمی‌گوید.»^۱

قیام برای خدا

﴿قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَنَّیْ وَفُرَادَى...﴾^۲

این آیه را همیشه می‌خواند، برای همه: برای خودش، برای یارانش، برای مردم ایران. می‌گفت: «قیام اگر برای خدا باشد، پیروز است.»
تفسیر آیه را هم گفته بود: «همه قیام کنید و برای خدا قیام کنید [قیام فردی و قیام جمعی]. قیام فردی در مقابل جنود شیطانی باطنِ خودتان و قیام همگانی در مقابل قدرت‌های شیطانی.»^۳

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبه ۱۷۶، ص ۲۵۲.

۲. (یگو: «شما را تنها به یک چیز اندرز می‌دهم و آن اینکه دوفرد نفر یا یک نفر یک نفر برای خدا قیام کنید...»)
(سبأ، ۴۶).

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۰، ص ۳۳۹.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «همانا خداوند سبحان هیچ کس را به چیزی مانند قرآن اندرز نداده است.»^۱

آیه جامع

قم، روزهای پنجشنبه و جمعه، زیر کتابخانه مدرسه فیضیه، یک ساعت مانده به غروب، درس اخلاق «حاج آقا روح الله» برپا بود. تمام مواظظ انبیاء علیهم السلام را خداوند تبارک و تعالی در این آیه شریفه گنجانده است: ﴿قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَىٰ وَفُرَادَىٰ...﴾^۲

این جمله را در یکی از همین جلسات اخلاق گفته بود.

۱. حسن بن محمد دیلمی، اعلام الدین فی صفات المؤمنین، ص ۱۰۷.

۲. (بگو: «شما را تنها به یک چیز اندرز می‌دهم و آن اینکه دو نفر دو نفر یا به تنهایی برای خدا قیام کنید...»)) (سبأ، ۴۶).

۳. حمید بصیرتمنش و دیگران، صحیفه دل، ج ۲، ص ۴۸ و ۴۹، به نقل از: آیت الله علی پناه اشتیاردی.

پیامبر اکرم ﷺ: «هرکس قرآن را به خاطر خدا و برای آگاهی از دین بیاموزد، پاداشی همچون پاداش فرشتگان و پیامبران دارد.»^۱

اخلاص در عمل

همیشه آخرین روز درس، قبل از تعطیلات حوزه، طلبه‌ها را نصیحت می‌کرد. حرفش بیشتر دربارهٔ اخلاص بود: اخلاص در عمل. آیه ﴿قُلْ إِنَّمَا أَعْطِيكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِي وَفُرَادَى...﴾ را برای شاگردانش می‌خواند و می‌گفت: «انسان باید در کارهایش هدف و مقصدی جز خدای متعال نداشته باشد.»^۲

حرف‌هایش به دل می‌نشست. هنگام صحبت، تمام وجودش سرشار از اخلاص بود.

۱. محمد بن علی بن بابویه قمی (شیخ صدوق)، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص ۲۹۳.

۲. مجتبی فراهانی، سلسله موی دوست: خاطرات دوران تدریس امام خمینی (س)، ص ۱۴۱ و ۱۴۲، به نقل از: حجت الاسلام والمسلمین مرتضی صادقی تهرانی.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «به راستی که قرآن ظاهرش زیبا و باطنش عمیق است. شگفتی‌هایش تمامی ندارد و اسرار ناشناخته آن، پایان نمی‌پذیرد.»^۱

فهم تازه از قرآن

موقع درس، حرف‌های تازه داشت. حرف‌هایی که آن روزها در کتاب‌های فقهی و اصولی کمتر پیدا می‌شد. مطالبی از خودش می‌گفت. یک روز عصر، موقع تدریس در مسجد سلماسی قم گفت: «گاهی انسان به بعضی از آیات قرآن برخورد می‌کند، هرچه به عمق آیات فرومی‌رود و بیشتر فکر می‌کند، مطالبی می‌فهمد که قبلاً نفهمیده بود.»^۲

---

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبه ۱۸، ص ۶۱.

۲. مجتبی فراهانی، سلسله موی دوست: خاطرات دوران تدریس امام خمینی (س)، ص ۱۶۵، به نقل از: آیت الله سیدعلی غیوری.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «قرآن نوری است که خاموشی ندارد و چراغی است که درخشندگی آن از بین نمی‌رود.»^۱

ای قرآن!

دربارهٔ عملی نشدن قانون‌های قرآن در جهان گفته بود:
ای قرآن، ای تحفهٔ آسمانی و ای هدیهٔ رحمانی! تو را خدای جهان برای زنده کردن دل‌های ما و بازکردن گوش و چشم تودهٔ مردم فرستاد. تو نور هدایت و رهنمای سعادت ما هستی. تو ما را از منزل حیوانی می‌خواهی به اوج انسانی وجود رحمانی برسانی.

فسوسا که آدمی زادگان قدر تو را ندانسته و پیروی تو را فرض خود نشمردند! آسفا که قانون‌های تو در جهان عمل نشد تا همین ظلمت‌خانه و جایگاه مستی وحشیان و درندگان که خود را متمدن‌ترین جهان می‌دانند، رشک بهشت برین شود و عروس سعادت در همین جهان در آغوش همه درآید.^۲

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبه ۱۹۸، ص ۳۱۵.

۲. سیدروح‌الله خمینی، کشف الاسرار، ص ۲۲۰.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «بدانید هرگز به پیمان قرآن وفادار نخواهید بود؛ مگر آنکه پیمان شکنان نسبت به قرآن را بشناسید و هرگز به قرآن چنگ نمی‌زنید؛ مگر آنکه رهاکنندگان آن را شناسایی کنید.»^۱

قرآن پهلوی!

بعد از ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ و دستگیری امام، وجهه شاه پیش مردم خیلی خراب شده بود. شاه برای تظاهر به دین‌داری و فریب مردم، اقدام به چاپ قرآن نفیس کرد. اسمش را هم گذاشت «قرآن پهلوی»! امام کار شاه را تشبیه کرد به قرآن بر سر نیزه کردن معاویه و نقشه‌ها همه نقش بر آب شد:

قرآن چه احترامی پیش شاه و دارودسته‌اش دارد؟! احترام قرآن همین است که از روی سالوسی طبعش کنند و به مردم بدهند برای اغفال؛ نظیر احترامی که معاویه کرد و قرآن را بالای نیزه کرد که بیایید باهم به قرآن عمل بکنیم! این‌ها به قرآن احترام قائل هستند؟!^۲

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبة ۱۴۷، ص ۲۰۶.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۲، ص ۴۰۵.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «بر شما باد به قرآن! زیرا ریسمانی است استوار [که ازهم گسیخته نمی شود].»^۱

چرا به قرآن دعوت نمی کنید؟!

به علما و مراجع شهرهای مختلف، مخصوصاً تهران، نامه می نوشت و آن ها را به قرآن و قیام دعوت می کرد:

شما که در مرکز هستید، خانه نشین شده اید: اصلاً نه حرفی، نه اعلامیه ای. هیچ کار نمی کنید. شما که در تهران هستید، مردم را دعوت به قرآن، یعنی وحدت و یگانگی نمی کنید! فایده اش چیست؟ شما باید مردم را دعوت به قیام کنید... چرا علمای تهران در مقابل این گرگ های درنده سکوت اختیار کرده اند؟ چرا در مقابل این لامذهب ها که می خواهند دینمان را از دستان بگیرند، سکوت کرده اید؟ چرا در مقابل شاه مملکت که می خواهد روحانیت را از میان بردارد، قیام نمی کنید؟ چرا در مقابل حکام سکوت می کنید؟^۲

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبه ۱۵۶، ص ۲۱۹.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱، ص ۲۳۸، نامه به آیت الله سیداحمد خوانساری در ۷ خرداد ۱۳۴۲.

امام صادق علیه السلام: «خوشابه حال پیروان قائم ما که در زمان غیبت، منتظر ظهورش هستند و هنگام ظهور، مطیع اوامر او! آن‌ها همان اولیای الهی هستند که نه ترسی به دل دارند و نه غمگین می‌شوند.»^۱

ترس نداشتم!

مأموران شاه شبانه آمدند قم. ریختند توی خانه. امام را سوار کردند و راه افتادند طرف تهران. نیمه‌های راه رسیدند به نزدیکی‌های دریاچه نمک. آن موقع مشهور بود هرکسی را که شاه می‌خواست مخفیانه سربه‌نیست کند، می‌آوردند و می‌انداختند آنجا.

امام خودش گفته بود: «وقتی من را می‌بردند، بین قم و تهران ماشین از جاده رفت بیرون. من فکر کردم که می‌خواهند قضیه را خاتمه دهند؛ ولی وقتی مراجعه کردم به قلبم، دیدم هیچ تغییری نکرده است!»^۲

امام علیه السلام اصلاً نترسیده بود: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾^۳ (آگاه باشید که اولیای خدا، نه ترسی به دل دارند و نه غمگین می‌شوند!)

۱. عبدعلی بن جمعه عروسی خُوِزی، تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۳۰۹.

۲. نک: غلام‌علی رجایی، برداشت‌هایی از سیره امام خمینی (ره)، ج ۲، ص ۲۴۱.

۳. یونس، ۶۲.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «هرکس با تلاوت قرآن انس بگیرد، فراق و جدایی دوستان، او را به وحشت نخواهد انداخت.»^۱

تلاوت در تبعید

بعد از وقایع ۱۵ خرداد ۱۳۴۲، شاه، امام را تبعید کرده بود ترکیه. امام نزدیک یک سال آنجا بود، دور از خانواده و دوستان. قرآن انیس خلوت و تنهایی‌های ایشان بود. صاحب‌خانه امام گفته بود:

در این مدت، هرگز از کم‌وکیف غذا شکایت نکرد. هنگام هواخوری همواره می‌کوشید برای مردم مزاحمتی پیش نیاورد. با بچه‌ها مهربان بود. بچه‌ها او را بابا صدا می‌زدند. به خواندن نماز و قرآن توجه ویژه داشت و همه این کارها در ساعت مقرر انجام می‌شد.^۲

۱. عبدالواحد بن محمد تمیمی آمدی، غُرر الحکم و درر الکلم، ص ۶۳۸.

۲. نک: هدایت‌الله بهبودی، الف لام خمینی، ص ۵۰۱ و ۵۰۲.

رسول اکرم ﷺ: «بر شما باد به قرآن! چراکه قرآن... حافظ و نگهدار کسی است که به آن تمسک جوید و نجات بخش کسی است که از آن پیروی کند.»^۱

آیه و نامه

نامه از شهر بורسای ترکیه آمده بود. همسر امام خیالش راحت شد. نامه را باز کرد: «این جانب بحمدالله تعالی سالم هستم. هیچ نگرانی نداشته باشید. خداوند تعالی آنچه مقدر فرموده است، صلاح است و واقع خواهد شد.» این آیه را هم در نامه‌اش نوشته بود: ﴿عَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ﴾^{۲ و ۳}

همسرش را به صبر سفارش کرده بود.

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۱۸۲.

۲. (چه‌بسا چیزی را خوش نداشته باشید؛ حال آنکه خیر شما در آن است) (بقره، ۲۱۶).

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱، ص ۴۳۷.

امام رضا علیه السلام: «خدا دینش را کامل کرد و قرآن را که بیان هرچیزی در آن است، فروفرستاد و در آن حلال و حرام و حدود و احکام و هرآنچه که نیاز مردم است، به طور کامل بیان فرمود.»^۱

دفاع از مظلوم

اولین مرجع تقلیدی که قاطعانه از مردم فلسطین دفاع کرد و در مقابل رژیم غاصب اسرائیل موضع سخت گرفت و برای کمک به چریک‌های فلسطینی اجازه دادن وجوهات شرعیه و زکات را داد، امام بود.^۲ نگاهش به این گونه آیات بود: ﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ...﴾^۳

۱. محمدبن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۱، ص ۱۹۹.

۲. نک: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۲، ص ۱۹۹.

۳. (چرا در راه خدا و در راه مردان و زنان و کودکانی که به دست ستمگران تضعیف شده‌اند، پیکار نمی‌کنید؟! (نساء، ۷۵).

امام باقر علیه السلام: «از موعظه خداوند بهره‌مند شوید و همواره با کتاب او باشید.»^۱

بهترین موعظه

یک روز، در نجف، نامه‌ای خدمت امام نوشتم و گفتم: «خواهش می‌کنم مرا نصیحت کنید؛ هرچند یک نصیحت عام و کلی باشد.»
چند روز بعد، نامه‌ای به‌دستم رسید. در جواب نوشته بودند:
«بهترین موعظه آن است که خدا در قرآن فرموده است: ﴿قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَتْنًى وَفُرَادًى...﴾»^۲

۱. محمدبن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۳، ص ۴۲۳.

۲. (بگو: «شما را تنها به یک چیز اندرز می‌دهم و آن اینکه دونفردونفر یا به‌تنهایی برای خدا قیام کنید...»)) (سبأ، ۴۶).

۳. امیررضا ستوده، پایه‌پای آفتاب، ج ۴، ص ۲۲۱ و ۲۲۲، به‌تقل از: آیت‌الله مؤمن.

رسول اکرم ﷺ: «هنگامی که فتنه‌ها همچون پاره‌های شب تار، شما را فراگرفت، بر شماست که به قرآن تمسک جوید.»^۱

خبر شهادت

مانده بودیم به امام چطور بگوییم! چند نفر شده بودیم و به اتفاق احمدآقا قرار گذاشتیم برویم پیش امام و خبر شهادت آقامصطفی را آرام آرام به ایشان بگوییم.

یکی گفت: «از حاج آقامصطفی در بیمارستان چه خبر؟!»

یکی دیگر گفت: «الان از بیمارستان تلفن کردند که ایشان را مثل اینکه باید زودتر به بغداد برسانند!»

احمدآقا جلوی صدای گریه‌اش را نتوانست بگیرد، رویش را برگرداند که آقا او را نبیند؛ ولی امام صورتش را برگرداند و گفت: «احمد چته؟ مگر حاج آقامصطفی مُرده؟! اهل آسمان‌ها می‌میرند و از اهل زمین کسی باقی نمی‌ماند. همه می‌میریم. آقایان بفرمایید سر کارتان!»
خودشان هم بلند شدند و وضو گرفتند و مشغول خواندن قرآن شدند.^۲

۱. محمدبن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۲، ص ۵۹۹.

۲. نک: غلامعلی رجایی، برداشت‌هایی از سیره امام خمینی (س)، ج ۳، ص ۷، به نقل از: حجت الاسلام والمسلمین فرقانی.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: «هرکس دوست دارد چشم‌هایش در دنیا بهره‌مند شود، پس زیاد به قرآن نگاه کند.»^۱

چشم برای قرآن

در نجف، چشم‌های امام ناراحتی پیدا کرده بود. پزشک آوردیم. امام را معاینه کرد و گفت: «آقا! شما باید چند روزی قرآن نخوانید و به چشمتان استراحت بدهید!» امام یک دفعه خندید و گفت: «دکتر! من چشمم را برای قرآن خواندن می‌خواهم. چه فایده‌ای دارد اگر چشم داشته باشم و قرآن نخوانم؟! شما یک کاری بکنید که من بتوانم قرآن را بخوانم.»^۲

---

۱. حسن بن محمد دیلمی، اعلام الدین فی صفات المؤمنین، ص ۱۰۰.

۲. نک: غلام‌علی رجایی، برداشت‌هایی از سیره امام خمینی (س)، ج ۳، ص ۶، به نقل از: فاطمه طباطبایی، عروس امام علیه السلام.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «قرآن را بیاموزید [و به آن عمل کنید]؛ زیرا قرآن بهترین کلام است.»^۱

قرآن بیاموزید!

عده‌ای از دانشجویان مسلمان مقیم آمریکا و کانادا نامه نوشتند. امام از نجف جوابشان را داد. در پیامی که برایشان فرستاده بود، از تلاش‌های آن‌ها در راه درک صحیح اسلام و شناخت حقیقت قرآن تقدیر کرده بود. دست آخر، به آن جوان‌ها سفارش‌هایی درباره قرآن کرده بود: «در شناسایی اسلام بیشتر جدّیت کنید. تعلیم مقدّسه قرآن را بیاموزید و به کار بندید.»^۲

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبة ۱۱۰، ص ۱۶۴.
 ۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۲، ص ۴۳۷ و ۴۳۸.

امیرالمؤمنین علی (علیه السلام): «قرآن شفا دهندۀ دردهای شما و سامان دهندۀ امور [فردی و اجتماعی] زندگی شماست.»^۱

قرآن و سیاست

می گفتند: «در قرآن که اصلاً هیچ مطلب سیاسی وجود ندارد!»
 اولین کسی که محکم جلوی این حرف ها می ایستاد، امام بود.
 جوری جوابشان را می داد که حرفشان را پس می گرفتند و خاموش می شدند. می گفت: «باید به این نادانان گفت که قرآن کریم و سنت رسول الله ﷺ آن قدر که در حکومت و سیاست احکام دارند، در سایر چیزها ندارند؛ بلکه بسیاری از احکام عبادی اسلام، عبادی سیاسی است.»^۲

۱. علی بن ابی طالب (علیه السلام)، نهج البلاغه، خطبة ۱۵۸، ص ۲۲۳.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۰۶.

رسول اکرم ﷺ:

هرگاه خواستی به کتاب خدا تفأل بزنی، سه بار سوره توحید را بخوان و سه بار صلوات بفرست. بعد بگو: «اللَّهُمَّ تَقَالُتْ بِكِتَابِكَ وَتَوَكَّلْتُ عَلَيْكَ فَأَرِنِي مِنْ كِتَابِكَ مَا هُوَ مَكْتُومٌ مِنْ سِرِّكَ الْمَكُونِ فِي غَيْبِكَ»^۱ آنگاه قرآن را بگشا و مطلب را در سطر اول صفحه سمت راست بخوان.^۲

بیشتر درس بخوانید!

درس که تمام می‌شد، بعضی از طلبه‌ها می‌آمدند پیش استاد برای استخاره. لبخند می‌زد و با حالت شوخی می‌گفت: «شما به خدا توکل کنید و بیشتر درس بخوانید [و] کمتر استخاره کنید.» گاهی هم قرآن را که کنار دستش بود، برمی‌داشت و استخاره می‌کرد.^۳

۱. (خدایا، من به کتاب تو تفأل زدم و بر تو توکل کردم؛ پس تو نیز از کتابت آنچه در نهان غیب تو پنهان است، به من نشان بده!)

۲. محمدباقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۲۴۱.

۳. مجتبی فراهانی، سلسله موی دوست: خاطرات دوران تدریس امام خمینی (س)، ص ۱۵۶، به نقل از: حجت الاسلام والمسلمین سیدجواد علم الهدی.

رسول اکرم ﷺ: «قرآن... از لغزش‌ها جلوگیری می‌کند،
روشنایی بخش تاریکی‌هاست و در پیشامدها [و بدعت‌ها]، پرتوافشانی
می‌کند و از نابودی نگه می‌دارد...»^۱

بذل جان

فتوا داده بود:

اگر معروف یا منکر از اموری باشد که شارع مقدس به آن
اهمیت زیاد می‌دهد، مثل اصول دین یا مذهب و حفظ
قرآن مجید و حفظ عقاید مسلمانان یا احکام ضروریّه، باید
ملاحظه اهمیت شود و مجرد ضرر، موجب واجب نبودن
نمی‌شود؛ پس اگر توقف داشته باشد حفظ عقاید مسلمانان یا
حفظ احکام ضروریّه اسلام بر بذل جان و مال، واجب است
بذل آن.^۲

۱. محمد بن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۲، ص ۶۰۰.

۲. سید روح الله خمینی، رساله توضیح المسائل، ص ۴۵۰، مسئله ۲۷۹۲.

امام علی (علیه السلام): «قرآن کریم قدرتی است که یاورانش شکست ندارند و حقی است که یاری کنندگانش مغلوب نمی شوند.»^۱

ما پیروزیم!

سفارش می کرد نترسیم، قوی باشیم، ضعف از خودمان نشان ندهیم: ﴿...إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾^۲

پندمان می داد که برای خدا کار کنیم و سستی به خودمان راه ندهیم. معتقد بود خدای تبارک و تعالی وعده پیروزی داده است؛ پس شکست برای ما معنا ندارد: ﴿وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾^۳

می گفت: «این جانب مصمم هستم که با تمام قوا از اعمال خلاف اسلامی دستگاه جبار، جلوگیری کنم و به خواست خدای متعال پیروزی نهایی با ماست: ﴿وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا﴾»^۴

در نامه ها، اعلامیه ها و سخنرانی هایش آیه های قرآن را می خواند و دل های مردم ایران را محکم می کرد.

۱. علی بن ابی طالب (علیه السلام)، نهج البلاغه، خطبه ۱۹۸، ص ۳۱۵.

۲. اگر [این] خدا را یاری کنید، خدا نیز شما را یاری می کند و گام هایتان را استوار می دارد (محمد، ۷).

۳. نک: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۳۸۱.

۴. (و سست نشوید و غمگین نگردید و شما برترید اگر ایمان داشته باشید!) (آل عمران، ۱۳۹).

۵. نک: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱، ص ۱۱۹.

۶. (و سخن خدا [و آیین او]، بالا [و پیروز] است) (توبه، ۴۰).

۷. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱، ص ۱۹ و ۲۲۴.

رسول خدا ﷺ: «قرآن آقا و سرور همه سخن‌هاست.»^۱

مایه سیادت

گلدستون، نخست‌وزیر انگلستان، در اواخر قرن نوزدهم میلادی، قرآن را در یکی از مجالس خودشان دست گرفته و توهینی هم به آن کرده و گفته بود: «تا این بین مسلمانان است، انگلستان نمی‌تواند بر آن‌ها سیادت کند!» امام بارها این جمله را در سخنرانی‌هایش نقل کرده بود. هشدار می‌داد که مبدا از قرآن جدا شویم! معتقد بود مایه سیادت ما، همین قرآن است.^۲

۱. حسین نوری (محدث نوری)، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۴، ص ۳۳۶.

۲. نک: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۲۶۰ و ج ۲، ص ۳۹۶ و ج ۱۴، ص ۵۰۹.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «به راستی نیکوترین داستان و رساترین اندرز و سودمندترین یادآوری، قرآن است.»^۱

راز قصه‌های قرآن

یکی از آرزوهایش نوشتن کتابی بود درباره قصه‌های قرآن و حل رموز و رازهای تربیتی آن‌ها. معتقد بود در قصه‌های قرآن، فواید و تعلیمات بی‌شماری نهفته است. گفته بود: «در آن قصص، به قدری معارف الهیه و تعلیمات و تربیت‌های ربوبیه مذکور و مرموز است که عقل را متحیر [می] کند!»^۲

۱. محمدبن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۸، ص ۱۷۵.

۲. سیدروح‌الله خمینی، آداب الصلاة (آداب نماز)، ص ۱۸۶.

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «آگاه باشید، در قرائت و خواندنی که تدبّر و اندیشه در آن نباشد، خیری نیست!»^۱

عصایت را بردار!

به تدبّر سفارش می‌کرد و پیام‌های اخلاقی و عملی قصه‌های قرآن را برای همه بیان می‌فرمود:

هی ما قرآن را خوانده‌ایم که فرعون کذا و کذا، موسی کذا و کذا! تدبّر نکردیم که حُب آن چیزی که گفته، برای چه گفته؟ برای اینکه تو هم مثل موسی باش نسبت به فرعون عصرت. تو هم عصایت را بردار، مخالفت کن با این مردک!^{۲ و ۳}

۱. محمد بن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۱، ص ۳۶.

۲. منظور امام خمینی رحمه الله از مردک، مخالفت با شاه در آن زمان بوده است.

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۲، ص ۳۴۹.

امام علی علیه السلام: «قرآن را یاد بگیرید که بهترین سخن هاست و در آن تفکر کنید که بهار دل هاست.»^۱

آیه شو!

می گفت:

کسی که تفکر و تدبیر در معانی قرآن کرد، در قلب آن اثر کند و کم کم به مقام متقین برسد و اگر توفیق الهی شامل حالش شود، از آن مقام نیز بگذرد و هریک از اعضا و جوارح و قوای او، آیه‌ای از آیات الهیه شود.^۲

---

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبة ۱۱۰، ص ۱۶۴.

۲. سیدروح الله خمینی، شرح چهل حدیث (الربعین حدیث)، ص ۵۰۰.

امام باقر علیه السلام:

خودت را بر قرآن عرضه کن. اگر [دیدنی] در راه قرآن قدم برمی داری و آنچه حرام دانسته است، ترک می کنی و به آنچه ترغیب کرده است، مایلی و از آنچه بیم داده است، می ترسی، ثابت قدم و شادمان باش که در این صورت، آنچه درباره تو بگویند، آسیبی به تو نمی رساند.^۱

خودت را تطبیق بده!

راهکار نشان می داد: «در قصه شریفه حضرت آدم علیه السلام [نگاه کند و] ببیند سبب مطرود شدن شیطان از بارگاه قدس، با آن همه سجده ها و عبادت های طولانی چه بوده [است و] خود را از آن تطهیر کند!»
«تطبیق» را یکی از آداب مهم قرائت قرآن می دانست و معتقد بود خیلی فایده و نتیجه دارد. می گفت: «[انسان باید] در هر آیه از آیات شریفه که تفکر می کند، مفاد آن را با حال خود منطبق کند و نقصان خود را به واسطه آن مرتفع کند و امراض خود را بدان شفا دهد.»^۲

۱. حسن بن علی بن شعبه جزانی، تحف العقول عن آل الرسول علیهم السلام، ص ۲۸۴.

۲. سیدروح الله خمینی، آداب الصلاة (آداب نماز)، ص ۲۰۶.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «چه بسا حرف باطلی که با آیه‌ای از کتاب خدا آراسته شود؛ همچنان که سگهٔ مسی با روکشی از نقره آراسته شود!»^۱

شاه و سایهٔ خدا؟!

آخوندهای درباری سروصدا راه انداخته بودند که: «شاه ظلّ الله است، سایهٔ خداست! ما چه کار داریم به او؟! خدا به او سلطنت داده!» آیه هم برایش می‌خواندند و می‌گفتند: «﴿تَوْتَى الْمَلِكُ مَنْ تَشَاءُ﴾»^۲ است. یک برداشت انحرافی از آیات بود! جای سکوت هم نبود. امام محکم جوابشان را می‌داد:

آن کسی را که اسلام به «ظلّ اللهی» شناخته است، این است که از خودش یک چیزی مایه نگذارد [و] به تبع احکام اسلام حرکت کند: حرکت، حرکت تبعی باشد. رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم این‌طور بود. ظلّ الله بود؛ [اما آیا] این مردیکه [شاه] هم ظلّ الله است؟! ما قرآن را نخواندیم، نمی‌دانیم. منطبق قرآن را نمی‌دانیم! باید قرآن بخوانیم.^۳

۱. احمدبن محمدبن خالد برقی، المحاسن، ج ۱، ص ۲۳۰.

۲. [خدایا،] تو به هرکس بخواهی، حکومت می‌بخشی! (آل عمران، ۲۶).

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفهٔ امام، ج ۳، ص ۲۴۷ و ۳۴۸.

امیرالمؤمنین امام علی علیه السلام: «خدای سبحان در کتاب خود، بر بندگانیش جلوه‌گر و آشکار شد، بی آنکه او را [با چشم سر] ببینند.»^۱

تجلی قرآن

معتقد بود قرآن به هرکسی به اندازه ظرفیتش تجلی می‌کند؛ یعنی هرکس قلبش را بیشتر تطهیر کند، قرآن بیشتر بر او ظاهر می‌شود: «هرکس پاکی و بی‌آلایشی‌اش بیشتر باشد، تجلی قرآن بر او بیشتر و بهره او از حقایق قرآن فراوان‌تر است.»^۲ گفته بود یکی از موانع فهم قرآن، حجاب معاصی است؛ یعنی کدر شدن قلب از گناه.^۳

۱. محمد بن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۸، ص ۳۸۷.

۲. سیدروح‌الله خمینی، شرح دعای سحر، ص ۶۰.

۳. نک: سیدروح‌الله خمینی، آداب الصلاة (آداب نماز)، ص ۲۰۱.

پیامبر اکرم ﷺ: «قرآن بخوانید؛ زیرا قرآن در روز قیامت، تلاوت کننده خود را شفاعت می کند.»^۱

راه آدم شدن!

همیشه، وقتی برای بردن غذای امام وارد اتاقشان می شدم، می دیدم قرآن را باز کرده اند و مشغول قرائت قرآن هستند. مدتی این مسئله ذهنم را مشغول کرده بود تا اینکه روزی به امام عرض کردم: «حاج آقا شما سراپای وجودتان قرآن عملی است. دیگر چرا این قدر قرآن می خوانید؟!» امام مکثی کردند و گفتند: «هرکس بخواد از آدمیت سر در بیاورد و آدم بشود، باید دائم قرآن بخواند.»^۲

۱. احمدبن محمدبن حنبل، مُسند الامام احمدبن حنبل، ج ۳۶، ص ۵۴۶.

۲. نک: غلام علی رجایی، برداشت هایی از سیره امام خمینی (س)، ج ۳، ص ۱۲، به نقل از: مرضیه حدیده چی (دباغ).

رسول اکرم ﷺ: «هرکس قرآن را رهبر و پیشوای خود قرار دهد، او را به بهشت راهبری می‌کند و هرکس آن را پشت سرش قرار داد، به سوی دوزخ کشیده می‌شود.»^۱

طاغوت پهلوی

اولین مرجعی که به صورت علنی حکومت پهلوی را طاغوت نامید و به حکم قرآنی ﴿...وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ...﴾^۲ لزوم مبارزه با این رژیم ستمگر را برای ملت ایران یادآور شد، امام بود: «بر تمام طبقات ملت لازم است با هر وسیله ممکن، به سقوط این دستگاه جبار قیام کنند. اطاعت این دستگاه، اطاعت طاغوت و حرام است.»^۳

چند روز قبل، عوامل رژیم به دستور محمدرضاشاه پهلوی، بارگاه مقدس امام رضا (علیه السلام) را به مسلسل بسته بودند و در صحن و حریم رضوی، مردم را به خاک و خون کشیده بودند.

۱. احمدبن عبدالله ابونعیم، حلیۃ الاولیاء و طبقات الاصفیاء، ج ۴، ص ۱۰۸.

۲. (و از طاغوت اجتناب کنید) (نحل، ۳۶).

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۵، ص ۹۳.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: «اشراف [و بزرگان] امت من، حاملان قرآن و شب‌زنده‌داران هستند.»^۱

تلاوت سحر

نیمه‌های شب، برنامه خاص خودش را داشت. دو ساعت مانده به اذان صبح بیدار می‌شد. بی‌سروصدا، جوری که کسی بیدار نشود، می‌رفت وضو می‌گرفت و مشغول می‌شد: نماز شب، تلاوت قرآن، اشک، دعا، مناجات و ...

برنامه هر شبش بود، دو ساعت مانده به صبح.^۲

۱. محمد بن علی بن بابویه قمی (شیخ صدوق)، کتاب من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۹۹.
۲. نک: غلام‌علی رجایی، برداشت‌هایی از سیره امام خمینی (س)، ج ۳، ص ۱۳۶، به نقل از: آیت‌الله محمد رضا توسلی.

امام سجاده علیه السلام: «خدايا، قرآن را در تاریکی شب‌ها، مونسى برای ما قرار ده!»^۱

تلاوت روی آسمان!

پاریس، فرودگاه مارشال دوگل. هواپیما ساعت ۳:۳۰ به وقت تهران به پرواز درآمد. خلبان فرانسوی طبقهٔ دوم هواپیما را برای استراحت در اختیار امام قرار داده بود. آن شب، امام همهٔ آن اعمالی را که نیمه‌های شب روی زمین انجام می‌داد، توی هوا به جا آورد: نماز شب، اشک، مناجات، تلاوت قرآن و...^۲

---

۱. علی بن حسین علیه السلام، صحیفه سجادیه، ص ۱۷۸، دعای ۴۲.

۲. نک: هدایت‌الله بهبودی، الفلام خمینی، ص ۱۰۶۹.

امام صادق علیه السلام: «خداوند تبارک و تعالی هیچ چیز از آنچه امت به آن نیاز دارند، فرو نگذاشت؛ مگر اینکه آن را در کتابش [قرآن] فرو فرستاد.»^۱

رمز پیروزی

چند ماه بیشتر از پیروزی انقلاب اسلامی نگذشته بود. جمعی از مبارزان مسلمان از کشورهای فلسطین و لیبی و مصر و عراق آمده بودند برای ملاقات. امام از رمز پیروزی برایشان صحبت کرد: رمزی که از دل قرآن بیرون آورده بود. خطاب به آن‌ها گفته بود:

ملت‌ها باید قیام کنند و ملت‌ها باید رمز را بفهمند که رمز پیروزی این است که شهادت را آرزو بکنند و به حیات مادی، دنیایی، حیوانی ارزش قائل نباشند. این رمز است که ملت‌ها را می‌تواند پیش ببرد. این رمزی است که قرآن آورده است.^۲

۱. محمد بن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۱، ص ۵۹.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۶، ص ۵۰۳.

امام سجاد علیه السلام: «اگر همه انسان‌ها از مشرق تا مغرب بمیرند، هرگز احساس وحشت نخواهم کرد، وقتی قرآن با من باشد.»^۱

آدم قرآنی

نامش را همیشه با عظمت یاد می‌کرد و احترام. به شهید آیت‌الله سیدحسن مدرس، مردی که در نظرش مطابق تعلیم قرآنی تربیت شده بود، می‌گفت: «مدرس بزرگ».

می‌گفت: «یک آدم اگر موافق تعلیم قرآن درست شود، یک وقت می‌بینید که یک مدرس از کار در می‌آید که... جلوی قدرت رضاشاه، آن قدرت شیطانی می‌ایستد تنها.»^۲ با او آشنا بود و می‌گفت مدرس را دیده بوده و در جوانی مکرر منزل ایشان می‌رفته است.^۳

۱. محمدبن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۲، ص ۶۰۲.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۷، ص ۴۱۵.

۳. نک: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۲، ص ۲۴۴.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: «بدانید هرکس قرآن را بیاموزد و به دیگران یاد بدهد و به آنچه در قرآن است، عمل کند، من جلودار و راهنمای او به سوی بهشت هستم.»^۱

الهی هستید یا طاغوتی؟!

بعد از ظهر ۱۵ شهریور ۱۳۵۸ بود. اوّل سخنرانی این آیه را خواند: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ...﴾^۲ بعد رو کرد به جمعیت و گفت:

شماها که در مخابرات هستید و به منزله اعصاب یک ارتش هستید، خودتان باید بفهمید در یک همچو کار مهمی... آیا مقصد، مقصد خدای نخواستۀ طاغوتی است یا مقصد، مقصد الهی است و آیا در این مخابرات، هیچ خدای نخواستۀ خیانتی، کارشکنی ای می شود یا نه! همه اش بر وفق مصالح کشورتان [و به] مصالح اسلام عمل می کنید؟ در همین مخابرات هم می تواند انسان خودش را تشخیص بدهد که از اولیای شیطان است یا از اولیای خداست. ما خودمان می توانیم اعمال خودمان را تشخیص بدهیم.^۳

آن روز، جمعی از پرسنل مخابرات ارتش آمده بودند قم، خدمت امام علیه السلام.

۱. علی بن حسام الدین متقی هندی، کنز العمال، ج ۱، ص ۵۳۱.

۲. کسانی که ایمان دارند، در راه خدا پیکار می کنند و آن ها که کافرنند، در راه طاغوت! (نساء، ۷۶).

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۹، ص ۴۴۰ و ۴۴۱.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «قرآن دریایی است که ژرفای آن درک نشود... و چشمه‌ای است که هرچه از آن بردارند، [از آبش] کم نمی‌شود.»^۱

پیوند با دریا

از هر بیانی برای دعوت به قرآن استفاده می‌کرد. در یکی از سخنرانی‌هایش، مردم را به قطرات آبی تشبیه کرده بود که باید برای حفظ وجودشان به دریای قرآن متصل شوند: «ای قطره‌ها! به دریا متصل بشوید تا محفوظ باشید؛ وَاِلَّا مُسْتَهْلَكٌ می‌شوید و از بین می‌روید. ای افکار کوتاه! بیدار بشوید! خودتان را متصل کنید به این دریا: دریای الوهیت، دریای نبوت، دریای قرآن کریم.»^۲

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبة ۱۹۸، ص ۳۱۵.
 ۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۹، ص ۵۳۶.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «خدا را! خدا را! در باره قرآن، مبدا که دیگران در عمل کردن به قرآن از شما سبقت بگیرند.»^۱

قرآنِ عملی بشوید

به طلاب و روحانیون که می‌رسید، توصیه‌های زیادی برایشان داشت. دائم به آن‌ها سفارش می‌کرد که همراه تحصیل علم، به تقوا و تهذیب نفس هم توجه کنند. می‌گفت: «اخلاق‌تان را مهذب کنید. اعمال‌تان را مهذب کنید. باید بر طبق کتاب و سنت باشد که شما خودتان کتاب و سنت شوید، یعنی کتاب و سنتِ عملی.»^۲

---

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، نامه ۴۷، ص ۴۲۲.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۸، ص ۲۶۲.

امیرالمؤمنین امام علی علیه السلام:

در روز قیامت، منادی صدا می‌زند: «آگاه باشید! امروز هرکس گرفتار بذری است که کاشته و در گرو عاقبت عملی است که انجام داده است؛ جز آنان که بذر قرآن کاشته‌اند؛ پس شما نیز بذر قرآن را در وجودتان بکارید و از عمل‌کنندگان به آن باشید.^۱

عمل به نسخه

از ظاهرگرایی پرهیز می‌داد، خصوصاً درباره قرآن. برای افرادی که به ظواهر قرآن مشغول شده و از حقیقت آن غافل مانده‌اند، مثال می‌زد و آن‌ها را به مریضی تشبیه می‌کرد که پیش طبیب رفته و نسخه او را گرفته‌اند؛ اما به جای عمل به محتوای نسخه، به ثبت و ضبط الفاظ و کلمات آن مشغول شده‌اند.

معتقد بود این مرض، چنین افرادی را خواهد گشت!^۲

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبة ۱۷۶، ص ۲۵۲.

۲. نک: سیدروح‌الله خمینی، آداب الصلاة (آداب نماز)، ص ۱۷۱.

امام رضا (علیه السلام): «قرآن کلام خداست. از آن فراتر نروید و هدایت را جز از غیر آن نجوید که گمراه خواهید شد.»^۱

منطق سیاسی

«نه به کسی ظلم می‌کنیم، نه زیر بار ظلم می‌رویم.»^۲ این خلاصه منطق سیاسی امام بود که از متن قرآن گرفته بود: ﴿لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ﴾^۳

۱. محمد بن علی بن بابویه قمی (شیخ صدوق)، امالی الصدوق، ص ۵۴۶.

۲. نک: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۴، ص ۲۴۴.

۳. (نه ستم می‌کنید و نه بر شما ستم وارد می‌شود) (بقره، ۲۷۹).

رسول اکرم ﷺ: «ای اهل قرآن! قرآن را شب و روز آنچنان که شایسته است، تلاوت کنید و آن را رواج دهید.»^۱

انجمن اسلامی ایران

اوایل انقلاب، اعضای انجمن اسلامی نیروی هوایی ارتش برای ملاقات آمده بودند. امام آن‌ها را به تلاش بیشتر در راه تبلیغ و ترویج قرآن تشویق کرد و گفت: «این قرآنی که ما داریم... و هیچ‌کس ندارد در دنیا، این را معرفی کنید.» بعد هم راهکاری عملی به آن‌ها داده و گفته بودند: «کارشناس‌ها [ی قرآنی و اسلامی] را پیش خودتان ببرید. از آن‌ها استفاده کنید و این را توسعه بدهید که یک‌وقت ان شاء الله ایران بشود انجمن اسلامی ایران!»^۲

۱. احمد بن حسین بیهقی، شعب الایمان، ج ۲، ص ۳۵۰.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۹، ص ۳۸۰.

امام باقر (علیه السلام): «هر امتی که کتاب خدا را دور افکند [و به آن بی توجهی کند] و دشمنان خود را به دوستی بگیرند و آن دشمنان بر ایشان مسلط شوند، خداوند علم کتاب را از ایشان می گیرد.»^۱

پاسخ قرآنی

خبرنگار تلویزیون سی بی ای آمریکا پرسید: «حضرت امام، انور سادات رئیس جمهور مصر که یک مرد بسیار مذهبی و مسلمان است، به شما جسارت کرده و گفته است که شما آبروی اسلام را برده اید! شما را هم دیوانه خوانده!»

امام با خون سردی جواب داد:

اسلامی که پیش انور سادات است، غیر از اسلامی است که پیش مسلمین است. اسلام انور سادات با مخالفت نصّ قرآن می سازد. قرآن کریم نصّش است که با دشمن های اسلام دوستی نکنید و ایشان با کارتر [رئیس جمهور آمریکا] و بگین [نخست وزیر اسرائیل] دوستی کردند برخلاف مسلمین.

بعد خیلی محکم رو کرد به آن خبرنگار و گفت:

معلوم می شود که الفاظ در نظر شما هم یک معانی دیگری پیدا کرده است که او را یک مسلم صحیح می دانید! در قرآن کریم هست کسانی که با دشمن های اسلام دوستی می کنند، این ها مسلم نیستند، آقای سادات [فقط] ادعای اسلام می کند....

خبرنگار خودش را جمع کرد و سریع رفت سراغ سؤال بعدی.^۲

۱. محمد بن یعقوب کلینی رازی، الکافی، ج ۸، ص ۵۲.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۱، ص ۷۸.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «هرکس به حکم قرآن تن ندهد، بی گمان در گمراهی دور و درازی افتاده است.»^۱

صدام رفتنی است!

در ۱۶ مهر ۱۳۵۹، عده‌ای از جوانان انقلابی عراق آمده بودند جماران. آن روز، امام خیلی کوتاه صحبت کردند؛ اما همه چیز را برایشان گفته بودند. اول این آیه را خواندند: ﴿...وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً...﴾^۲ بعد رو کرده بودند به آن جوان‌های پرشور و گفته بودند: «ان شاء الله خداوند تبارک و تعالی به شما قدرت بدهد و این شخص کثیف را از مملکت خودتان دور کنید. خداوند با شماست و شما پیروز هستید و این حکومت رفتنی است، ان شاء الله.»

سال ۱۳۸۰ صدام رفت و حکومت بعث در عراق از هم پاشید.^۳

۱. احمد بن داود دینوری، الاخبار الطوال، ص ۱۹۱.

۲. (و با مشرکان، دسته‌جمعی بی‌کار کنید) (توبه، ۳۶).

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۲۶۰.

امام باقر علیه السلام: «خداوند چیزی را که مردم تا روز قیامت به آن نیاز دارند، فروگذار نکرده و حکم آن را در کتابش نازل کرده و بر پیامبرش بیان فرموده است.»^۱

انقلاب قرآنی

می گفت: «در قرآن همه چیز هست... باید مردم را توجّه داد.»^۲
از اولِ نهضت تا آخر، هرچه داشت، گذاشت برای توجّه دادن مردم به قرآن. انقلاب کرد برای همین.

---

۱. محمدبن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۷، ص ۱۷۶.

۲. نک: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۳۲۰.

امام سجاد علیه السلام: «خدایا! به وسیله قرآن...، ما را از صفات نکوهیده و اخلاق ناشایست دور بدار!»^۱

مقصد قرآن

«یک مثلی هست که می‌گفتند: 'مَلاشدن چه آسان، آدم‌شدن چه مشکل.' شیخ ما، مرحوم آشیخ عبدالکریم حائری، می‌فرمود که: 'مَلاشدن چه مشکل، آدم‌شدن محال است!' مثل محال می‌ماند. انبیا آمده بودند که این محال را جامه عمل به آن بپوشند.»^۲

می‌گفت مقصد این است که ماها آدم بشویم: «قرآن برای آدم‌سازی آمده [است].»^۳

۱. علی بن حسین علیه السلام، صحیفه سجاده، ص ۱۸۰، دعای ۴۲.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۳۶.

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۱، ص ۱۸.

پیامبر اکرم ﷺ: «خداوند به وسیله قرآن، گروهی را بالا می برد و عده ای را پایین می آورد.»^۱

آدم منحرف

صدام در مجلسی گفته بود: «این ایرانی ها که اصلاً مسلمان نیستند!» دلیلش هم جالب بود، می گفت: «چون قرآن عربی است، پیغمبر هم عرب بوده اند، اسلام مال عرب هاست نه عجم ها!» خواسته بود مثلاً تجاوزش به ایران را توجیه کند. امام خمینی رحمته الله علیه در یکی از سخنرانی ها جوابش را از خود قرآن داده بودند. امام رحمته الله علیه این اظهارات را اراجیف و منطق آدمی دانسته بودند که از اسلام و قرآن بی اطلاع است و این آدم منحرف، اگر عرب هم باشد، از آن اعرابی است که قرآن درباره شان گفته [است]: ﴿الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾^۲

خبرگزاری ها هم حرف های صدام را پخش کردند و هم جواب امام خمینی رحمته الله علیه را.^۳

۱. مسلم بن حجاج نیشابوری، صحیح مسلم، ج ۱، ص ۵۵۹.

۲. (بادیه نشینان عرب، کفر و نفاقشان شدیدتر است و به ناآگاهی از حدود و احکامی که خدا بر پیامبرش نازل کرده، سزاوارترند) (توبه، ۹۷).

۳. نک: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۳۳۸.

پیامبر اسلام ﷺ: «ای حاملان قرآن! با تکریم و ارج نهادن به کتاب خدا، با خداوند دوستی کنید تا او نیز بر محبتش به شما بیفزاید و شما را نزد بندگان محبوب گرداند.»^۱

به احترام قرآن

آن روز، همه دیدند وقتی امام وارد حسینیه شد، به جای اینکه در جایگاه خود روی صندلی بنشیند، روی زمین نشست. آن روز عده‌ای از قاریان و شرکت‌کنندگان مسابقات قرآن آمده بودند جماران و قرار بود چند آیه از قرآن تلاوت کنند.^۲

---

۱. فضل‌بن‌حسن طبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۸۵.

۲. نک: محمدحسن رحیمیان، در سایه افتاب، ص ۶۷.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «کجا هستند آن مردانی که به اسلام دعوت شدند و آن را پذیرفتند، قرآن خواندند و با استقامت به آن عمل کردند و به جهاد ترغیب و شیفته آن شدند؟!»^۱

جبهه قرآنی

در پیامی به ملت ایران، رفتار رزمندگان اسلام را با رفتار سربازان بعثی عراق مقایسه کرده و انس رزمندگان با قرآن را رمز پیروزی‌ها دانسته بود:

فرق است بین جوانانی که شب را با مناجات و قرائت قرآن و نماز و نیایش به سر می‌برند و حمله را با ذکر خدا و «اللَّهُ أَكْبَرُ» شروع می‌کنند، با آنان که شب را با معصیت خدا و روز را در جنگ با خدا آغاز می‌کنند! فرق است میان آن سنگرها که کتاب خدا و نهج البلاغه و کتاب‌های دعا در آن است، با آن سنگرها که بنا به گفته فاتحان، ابزار قمار و شراب و مسکرات و بدتر از آن، در آن‌ها یافت می‌شود.^۲

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبه ۱۲۱، ص ۱۷۷.

۲. تعبیر «وَلَهُ الْفَتْحُ إِلَى أَوْلَادِهَا» در این سخن امیرالمؤمنین علی علیه السلام، به معنای شدت شوق و هیجان شتران ماده برای رسیدن به بچه‌هایشان به کار رفته است، کنایه از شدت اشتیاق و شیفتگی گروهی از مردان برای جهاد.

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۲۰۱.

امیرالمؤمنین علی (علیه السلام):

خداوند کلامش را در قرآن به سه بخش تقسیم کرد: «قسمتی از آن را چنان قرار داد که باسواد و بی سواد آن را بفهمند و قسمتی را فقط کسی می فهمد که ذهنی پاک و حسی لطیف و قدرت تشخیص داشته باشد و قسمتی از معارف قرآن را هم چنان قرار داد که تنها خدا و نمایندگان امین او و راسخان در علم می فهمند.»^۱

سفره عام

می گفتند: «قرآن را که مردم عادی نمی فهمند! فهم قرآن برای خواص است، نه مردم عادی!»

امام محکم مقابل این تفکر می ایستاد و جوابشان را می داد: «قرآن یک سفره ای است که انداخته شده برای همه طبقات؛ یعنی یک زبانی دارد که هم زبان عامه است و هم زبان فلاسفه و هم زبان عرفانی اصطلاحی است و هم زبان اهل معرفت، به حسب واقع.»^۲ برای همین هم می گفت: «هرکس به اندازه خودش از قرآن استفاده باید بکند. مال یک دسته نیست. مال همه است. مال همه مردم است. همه مردم باید از آن استفاده بکنند، هرکس به اندازه خودش.»^۳

۱. احمد بن علی طبرسی، الإحتجاج، ج ۱، ص ۲۵۳.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۲۰، ص ۴۰۸ و ۴۰۹.

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، تفسیر سورة حمد، ص ۱۸۸.

امام صادق علیه السلام: «هر چیزی را باید به قرآن و سنت ارجاع داد [و با آنها
سنجید] و هر حدیثی هم که با کتاب خدا سازگار نباشد، دروغی آراسته
است.»^۱

بینیم قرآن چه می گوید!

قرآن را میزان می دانست: میزان سنجش همه اقوال و افکاری که در
جامعه مطرح می شود. هر حرفی پیش می آمد، ارجاع می داد به قرآن.
آن حرف را با نص قرآن تحلیل می کرد و از دل آیات، برایش استدلال
بیرون می آورد و تکلیف همه روشن می شد. می گفت: «باید قرآن
بخوانیم. قبل از همه چیزها بینیم قرآن چه می گوید. تکلیف ما و
وظیفه ما [را] قرآن تعیین می کند.»^۲

۱. محمدبن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۱، ص ۶۹.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۳، ص ۳۴۸.

رسول خدا ﷺ: «هرگاه یکی از شما دوست داشت با پروردگارش سخن بگوید، قرآن بخواند.»^۱

با قرآن آشنا شو

خانواده و فرزندان را به تلاوت قرآن و آشنایی با کتاب خدا سفارش می‌کرد:

فرزندم! با قرآن، این بزرگ‌کتابِ معرفت آشنا شو؛ اگرچه با قرائت آن و راهی از آن به سوی محبوب باز کن و تصور نکن که قرائت بدون معرفت اثری ندارد که این وسوسه شیطان است. آخر، این کتاب از طرف محبوب است برای تو و برای همه کس و نامه محبوب، محبوب است؛ اگرچه عاشق و مُحب، مفاد آن را نداند و با این انگیزه، حبّ محبوب که کمال مطلوب است، به سراغت آید و شاید دستت [را] گیرد!^۲

این را در نامه‌ای برای پسرشان احمدآقا نوشته بود، نامه‌ای سراسر اخلاقی و عرفانی برای نصیحت فرزند.

۱. شیرویه‌بین شهردار بن شیرویه‌بین فنا خسرو دیلمی، الفردوس بمأثور الخطاب، ج ۱، ص ۳۰۲.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۲۱۱.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «خداوند همراه آخرین فرستاده اش، قرآنی نازل کرد تا بندگان، پروردگار خود را که نمی شناختند، بشناسند.»^۱

اگر قرآن نبود...

۲۱ اردیبهشت ۱۳۶۲ بود. حسینیه جماران پُر شده بود از جمعیت. مسئولان نظام همه نشسته بودند. صحبت از عظمت قرآن بود. گفتند: «اگر قرآن نبود، باب معرفه الله بسته بود إلى الأبد.»^۲ بعدها این از معروف ترین جمله هایی شد که امام درباره قرآن گفته بود.

۱. محمدبن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۸، ص ۳۸۷.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۷، ص ۴۳۳.

امام صادق (علیه السلام): «مَثَلُ هَای قرآنِ فوایدی دارند، در آن‌ها دقت کنید و در معانی‌شان بسیار تفکر و تدبر کنید و از کنار آن‌ها نگذرید.»^۱

کورها و کرها!

یکی از پادشاهان عرب، برای باغ وحش شخصی‌اش شترهای گران‌قیمتی خریده بود؛ آن‌هم درست در بحبوحه جنگ صدام علیه ایران و هم‌زمان با جنایت‌های اسرائیل در منطقه! امام در حکایت چنین آدم‌هایی، از قرآن مثال آورده و گفته بودند:

چهارده تا شتر برای باغ وحش فلان سلطان منطقه از خارج می‌خرند و با طیاره‌ها می‌خواهند ببرند به آن محل. این‌ها [یعنی اسرائیلی‌ها] دارند همه‌چیز ما را می‌برند و آن‌ها شتر می‌خرند! من نمی‌دانم که این گوش‌ها کی باز می‌شود؟! با نفخ صور باید باز بشود؟! و این چشم‌ها کی بینا می‌شود و این زبان‌ها کی گویا می‌شود؟! ﴿صُمُّ بُكْمٌ عُمْیَ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ﴾^{۲ و ۳}

آن روز، جمعی از مهمانان خارجی و نمایندگان نهضت‌های آزادی بخش جهان هم در جلسه نشسته بودند.

۱. سعید بن هبّه الله راوندی (قطب‌الدین راوندی)، منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغة، ج ۱، ص ۹۴ و ۹۵.

۲. [این کافران، در واقع] کر و لال و نابینا هستند؛ از این‌رو چیزی نمی‌فهمند! (بقره، ۱۷۱).

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۳۲۶ و ۳۲۷.

پیامبر اسلام ﷺ: «کتاب خدا بهترین سخن هاست؛ رستگار شد آن کسی که خداوند، قرآن را در دلش زیبا نمود و زینت داد.»^۱

تابلوی زیبا

وارد جماران که می‌شدی، اولین چیزی که روی دیوارهای ساده حسینیه توجّهت را به خودش جلب می‌کرد، تابلوی کوچکی بود که بالای سر امام خمینی رحمته الله علیه نصب شده بود. روی آن با خط زیبایی نوشته بود: «كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا»^۲
امام رحمته الله علیه همیشه زیر سایه این آیه می‌نشستند.

۱. احمد بن حسین بیهقی، دلائل النبوة و معرفة احوال صاحب الشريعة، ج ۲، ص ۵۲۵.

۲. (و سخن خدا [و این او]، بالا [و پیروز] است) (توبه، ۴۰).

امام صادق علیه السلام: «زبان عربی را بیاموزید؛ زیرا کلام خداست و با آن با بندگان سخن گفته است.»^۱

قرآن عربی

به امام خمینی رحمته الله علیه نامه نوشت. پرسیده بود: «آقا من می‌توانم زبان عربی را بخوانم؛ ولی معنایش را نمی‌فهمم. اگر کسی قرآن به عربی بخواند و معنای آن را نفهمد، باز هم ثواب دارد؟»
امام رحمته الله علیه جواب دادند: «ثواب قرائت قرآن منوط به درک معنای آن نیست؛ اگرچه خوب است سعی شود تا معنی آن را درک نماید تا از ارشاد و علوم آن بهره‌مند گردد.»^۲

۱. محمد بن علی بن بابویه قمی (شیخ صدوق)، الخصال، ص ۲۵۸.

۲. سید روح الله خمینی، استفتائات، ج ۱۰، ص ۷۲۶.

رسول اکرم ﷺ: «قرآن همان ریسمان خداوند است: هرکه به آن چنگ زند و از آن پیروی کند، هدایت می شود و هرکه رهایش کند، گمراه خواهد شد.»^۱

اتحاد اسلام

مهمان های خارجی که می آمدند، امام ﷺ این آیه را می خواندند: ﴿وَاَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾^۲ رو می کردند به جمعیت و می گفت: «مسلمین اگر همین یک آیه را عمل به آن بکنند، تمام اشکالات اجتماعی و سیاسی و اقتصادی و همه چیزشان بدون تشبث به غیر، رفع می شود.»^۳

۱. سلیمان بن احمد طبرانی، المعجم الکبیر، ج ۵، ص ۱۸۲.

۲. (و همگی به ریسمان خدا [قرآن و اسلام و هرگونه وسیله وحدت] چنگ زنید و پراکنده نشوید) (آل عمران، ۱۰۳).

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۲۷۵.

امیرالمؤمنین علی (علیه السلام): «در آیات قرآن تدبر کنید و به وسیله آن عبرت بگیرید؛ چراکه تدبر در قرآن، گویاترین عبرت هاست.»^۱

تدبر کن

بالاخره اصرارهایم جواب داد. مدت ها بود از آقا خواسته بودم مرا نصیحت کنند، آن هم به صورت مکتوب! در نامه ای برایم نوشتند:

...به دخترم می گویم در قرآن کریم، این سرچشمه فیض

الهی تدبر کن، هرچند صرف خواندن آن که نامه محبوب

است، به شنونده محبوب آثاری دلپذیر دارد؛ لکن تدبر در

آن، انسان را به مقامات بالاتر و والاتر هدایت می کند: ﴿أَفَلَا

يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا﴾^{۲ و ۳}

۱. عبدالواحدبن محمد تمیمی، غُرر الحکم و درر الکلم، ص ۳۱۸.

۲. (آیا در قرآن تدبر نمی کنند یا بر دل هایشان قفل نهاده شده است؟! (محمد، ۲۴).

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۸، ص ۴۴۶، نامه به خانم فاطمه طباطبائی، همسر حاج احمد آقا.

پیامبر اکرم ﷺ خطاب به امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «بر تو باد به تلاوت قرآن در همه حال!»^۱

همه جا قرآن

فرقی نمی‌کرد: توی هواپیما، گوشه اتاق، در دفتر کارش، روی تخت بیمارستان، میان جلسه با خبرگزاری‌ها، قبل از شروع غذا و... . فرقی نمی‌کرد: هر جا که بود، قرآن کنارش بود. بازش می‌کرد و می‌خواند: ﴿أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ * بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ...﴾

۱. احمد بن محمد بن خالد برقی، المحاسن، ج ۱، ص ۱۷.

رسول اکرم ﷺ: «من در میان شما دو چیز گران بها بر جای می گذارم: کتاب خدا و عترتم، یعنی اهل بیتم. این دو هرگز از یکدیگر جدا نمی شوند...»^۱

معجزه روح الله

قرآن را در جان و دل مردم ایران زنده کرد، مردی که پیش از آن، قرآن را در خودش زنده کرده بود! در تمام سال های مبارزه و همه روزهای بعد از پیروزی، کتاب خدا روی دستش بود: آن را بالا گرفت و راه را به همه نشان داد. می گفت: «ما امروز مفتخریم که می خواهیم مقاصد قرآن و سنت را پیاده کنیم.»^۲

معجزه اش همین بود.

۱. محمد بن علی بن بابویه قمی (شیخ صدوق)، کمال الدین و تمام النعمة، ج ۱، ص ۲۳۴.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۳۹۷.

رسول اکرم ﷺ: «هرکس شخصی یهودی یا نصرانی یا مجوس یا کسی را ببیند که مسلمان نیست، بگوید: 'شکر و سپاس خدای را که مرا به دین اسلام و کتابی چون قرآن برتری داد!'»^۱

شکر نعمت

می گفت: «ما اگر در تمام لحظات عمر، به شکرانه اینکه قرآن کتاب ماست، به سجده رویم، از عهده برنیاوده ایم!»^۲

۱. عبدالله بن جعفر جمیری، قرب الإسناد، ص ۷۰ و ۷۱.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۲۱۱.

امام باقر علیه السلام: «هرچیزی بهاری دارد و بهار قرآن، ماه رمضان است.»^۱

از رسول اکرم صلی الله علیه و آله در بیان اعمال و آداب ماه مبارک رمضان: «در این ماه، زیاد قرآن تلاوت کنید.»^۲

بهار قرآن

ماه رمضان که می‌رسید، برنامه دیدارها و ملاقات‌هایش را لغو می‌کرد. در ماه رمضان، هر روز، ده جزء قرآن می‌خواند؛ یعنی هرسه روز، یک بار قرآن را ختم می‌کرد.^۳ همیشه چند روز مانده به این ماه مبارک هم دستور می‌داد برای افرادی از درگذشتگان که مدّ نظرشان بود، قرآن ختم شود و ثوابش را هدیه می‌کرد به آن‌ها.^۴

۱. محمد بن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۲، ص ۶۳۰.

۲. محمد بن علی بن بابویه قمی (شیخ صدوق)، فضائل الأشهر الثلاثة، ص ۹۵.

۳. غلام‌علی رجایی، برداشت‌هایی از سیره امام خمینی (س)، ج ۳، ص ۷.

۴. نک: امیررضا ستوده، پایه‌پای آفتاب، ج ۱، ص ۱۸۱.

رسول اکرم ﷺ خطاب به یکی از یاران جوانشان: «پسرم! از قرائت قرآن غافل مشو که قرآن دل را زنده می‌کند و از کارهای زشت و نادرست و ستمکاری باز می‌دارد.»^۱

مطالعه قرآن

در اواخر عمر،^۲ برای پسرش نامه نوشت؛ نامه‌ای عارفانه که در آن حاج احمدآقا را به مطالعه قرآن سفارش کرده بود: «پسرم، سوره مبارکه حشر را مطالعه کن که گنجینه‌هایی از معارف و تربیت در آن است.» بعد هم به او گفته بود که اگر انسان یک عمر در این سوره تفکر کند، ارزش دارد؛ خصوصاً در آیات پایانی آن که می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَتَنْظُرُوا نَفْسَ مَا قَدَّمْتُمْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾^۳ تا آخر سوره.^۴

۱. سیدهاشم بن سلیمان بحرانی، البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۱۹.

۲. ۲۶ تیر ۱۳۶۳.

۳. (ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از [مخالفت با] خدا بپرهیزید و هر که باید بنگرد که برای فردایش چه چیز از پیش فرستاده است) (حشر، ۱۸).

۴. نک: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۸، ص ۵۱۳.

ابراهیم بن عباس می گوید: «هرگز ندیدم از امام علی بن موسی الرضا علیه السلام سؤالی شود؛ مگر آنکه آن حضرت پاسخش را می دانست. ... تمام سخنان و پاسخ ها و مثال هایش برگرفته از قرآن بود.»^۱

شعار جنگ

می خواستند توی دل مردم را خالی کنند. می گفتند: «کجای قرآن گفته است: 'جنگ، جنگ تا پیروزی؟'»

امام در جوابشان فهم آن ها را از قرآن غلط دانسته و گفتند:

قرآن می گوید: «جنگ تا رفع فتنه!» باید رفع فتنه از عالم بشود؛ بنابراین غلط فهمی است از قرآن که کسی خیال کند که قرآن نگفته است «جنگ، جنگ تا پیروزی!» قرآن گفته است. بالاتر از این را گفته، اسلام هم گفته است و بالاتر از این را گفته است!

بعد از این بود که شعار مردم و رزمنده ها تغییر کرد و می گفتند: «جنگ، جنگ تا رفع فتنه از جهان!»^۲ به استناد همان آیه از قرآن که امام گفته بودند: ﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ...﴾^۳

۱. محمد بن علی بن بابویه قمی (شیخ صدوق)، عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۸۰.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۱۱۶.

۳. (و با آن ها [یعنی کافران] پیکار کنید، تا فتنه [شرک و سلب آزادی] برچیده شود و دین [و پرستش،] همه مخصوص خداوند است) (انفال، ۳۹).

پیامبر اسلام ﷺ: «هرکس قرآن را فراگیرد و به آن عمل نکند و حبّ دنیا و زینت‌های آن را بر قرآن ترجیح دهد، سزاوار خشم خداوند است.»^۱

حبّ دنیا

«حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ.»^۲ (دوستی و محبت دنیا، سر رشته همه گناهان است.)

به این روایت پیامبر ﷺ خیلی اعتقاد داشت. آن را برای مردم می‌خواند و درباره‌اش زیاد هشدار می‌داد. حبّ دنیا را مادر همه بیماری‌های درونی می‌دانست و می‌گفت: «حبّ دنیا و تعلّق خاطر به حیثیات دنیوی است... که خار طریق اهل سلوک و سرچشمه مصیبات است.» دیگر اینکه گفته بود: «[حبّ دنیا] گاهی [منشأ] تشّت خاطر و مانع از حضور قلب... است.»^۳

یکی هم اینکه گفته بود: «مانع فهم قرآن می‌شود.»^۴

۱. محمد بن علی بن بابویه قمی (شیخ صدوق)، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص ۲۸۲.

۲. منسوب به جعفر بن محمد عقیلی، مصباح الشریعة، ص ۱۳۸.

۳. نک: سید روح‌الله خمینی، آداب الصلاة (آداب نماز)، ص ۴۳.

۴. نک: سید روح‌الله خمینی، آداب الصلاة (آداب نماز)، ص ۲۰۱ و ۲۰۲.

رسول اکرم ﷺ: «قرآن برترین شیء نزد خداوند است. هرکس به قرآن احترام بگذارد، درواقع، به خدا احترام گذاشته است.»^۱

قرآن روی زمین نباشد

یک روز در حضور امام، قرآن‌هایی را که در کیف دستی‌ام گذاشته بودم، همراه با چیزهای دیگر بیرون آوردم و روی زمین گذاشتم. قرآن‌ها را از من گرفتند و گذاشتند روی میزی که کنارشان بود؛ بعد متوجه شدم که امام، چون خودشان روی صندلی نشسته بودند، نمی‌خواستند قرآن روی زمین و پایین‌تر از جایی باشد که نشسته بودند.^۲

۱. محمد بن محمد شعیری، جامع الاخبار، ص ۴۰.

۲. نک: غلام‌علی رجایی، برداشت‌هایی از سیره امام خمینی (س)، ج ۳، ص ۱۰، به نقل از: حجت الاسلام والمسلمین محمد حسن رحیمیان، از اعضای دفتر امام علیه السلام.

امام صادق علیه السلام: «قرآن عهد خداوند بر بندگانش است؛ پس شایسته است که انسان مسلمان هر روز، در عهد خود بنگرد و روزی پنجاه آیه از آن را تلاوت کند.»^۱

وقت قرآن

در جماران، همه کارهای امام از غذا گرفته تا خواب و عبادتشان، طبق برنامه‌ای منظم بود. هر روز، ساعت ده تا یازده صبح، قرآن می‌خواندند. در این وقت، اگر ما برای انجام کاری خدمت ایشان می‌رفتیم، سرشان را از روی قرآن بلند نمی‌کردند و فقط جواب سلام را می‌دادند و دیگر حرفی نمی‌زدند؛ به همین خاطر، هیچ‌وقت در این ساعات پیش ایشان نمی‌رفتیم.^۲

۱. محمدبن یعقوب کلینی رازی، الاصول من الکافی، ج ۲، ص ۶۰۹.

۲. نک: احمد رشیدی، خاطرات آیت‌الله سیدهاشم رسولی محلاتی، ص ۱۲۷، به نقل از: آیت‌الله رسولی محلاتی، از اعضای دفتر امام علیه السلام.

رسول اکرم ﷺ: «قرآن کریم سفره میهمانی خداست. تا می‌توانید از این سفره فراگیرید!»^۱

ساعات فراغت

امام علیؓ هیچ وقت نمی‌گذاشتند وقتشان هدر برود. ما که در خانه پیش ایشان بودیم، بارها دیده بودیم در دقایقی قبل از آماده شدن سفره که معمولاً به بطالت می‌گذرد، قرآنشان را باز می‌کردند و شروع می‌کردند به خواندن.^۲

۱. فضل بن حسن طبرسی، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۸۵.

۲. نک: غلام‌علی رجایی، برداشت‌هایی از سیره امام خمینی (س)، ج ۳، ص ۶، به نقل از: حجت الاسلام والمسلمین مسیح بروجردی، نوه امام علیؓ.

امام حسن عسکری علیه السلام: «ذکر خدا را فراوان بگویید... و قرآن زیاد تلاوت کنید.»^۱

برنامه روزانه

سحرها پیش از نماز صبح، بعد از نماز صبح، ساعت نه صبح، قبل از نماز ظهر، عصرها بعد از قدم زدن روزانه، قبل از نماز مغرب و بعد از نماز عشاء، وقت‌هایی بود که امام علیه السلام قرآن می‌خواندند: هفت بار در روز، دقیق و طبق برنامه.^۲

---

۱. حسن بن علی بن شعبه حزاری، *تُخَفُّ العُقُولُ عَنْ آلِ الرِّسُولِ* علیه السلام، ص ۴۸۸.

۲. نک: غلام‌علی رجایی، برداشت‌هایی از سیره امام خمینی (س)، ج ۳، ص ۹۰۴ و ۹۰۵، به نقل از: حجت‌الاسلام انصاری کرمانی و سیدرحیم میریان از اعضای دفتر امام علیه السلام.

امام صادق علیه السلام: «هیچ چیزی نیست؛ مگر اینکه بیان آن در قرآن وجود دارد.»^۱

پایه‌های انقلاب

- هیچ مکتبی بالاتر از قرآن نیست. این قرآن است که هدایت می‌کند ما را به مقاصد عالیّه ...^۲
- قرآن همه چیز دارد: سیاست دارد، فقه دارد، فلسفه دارد.^۳
- هرچه در راه قرآن بدهیم، فخر ماست، افتخار ماست...!^۴

قرآن در عمق اندیشه و باورهایش رسوخ کرده بود. پایه‌های انقلاب را روی همین عقیده‌ها استوار کرد. می‌گفت: «همه چیز در قرآن هست.»^۵

۱. محمدبن مسعود عیاشی، تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۶.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۵۱۱.

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۶، ص ۲۸۷.

۴. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۱، ص ۵۱۲.

۵. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۴، ص ۲۳.

امام صادق (علیه السلام): «با قرآن، کسانی را که امید دیدار پروردگارشان را دارند، هشدار و اندرز بده که با این کار، آنان را به ثواب و پاداشی که نزد خداوند است، تشویق می‌کنی.»^۱

ثابت قدم باشید!

یک آیه، یک وصیت برای ملت ایران:

به ملت عزیز ایران توصیه می‌کنم که نعمتی که با جهاد عظیم خودتان و خون جوانان برومندان به دست آوردید، همچون عزیزترین امور، قدرش را بدانید و از آن حفاظت و پاسداری نمایید و در راه آن که نعمتی عظیم الهی و امانت بزرگ خداوندی است، کوشش کنید و از مشکلاتی که در این صراط مستقیم پیش می‌آید، نهراسید که: ﴿إِنَّ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾^{۲ و ۳}

۱. فضل بن حسن طبرسی، مجمع البیان، ج ۴، ص ۴۷۱.

۲. (اگر [آیین] خدا را یاری کنید، خدا نیز شما را یاری می‌کند و گام‌هایتان را استوار می‌دارد.) (محمد، ۷).

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۱۲. وصیت‌نامه سیاسی الهی.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله: «به هرکس نعمت قرآن داده شود و با این حال گمان کند که به دیگری، نعمتی بیشتر از آن داده شده است، بی گمان کوچکی را بزرگ شمرده و بزرگی را کوچک دانسته است.»^۱

ارزش قرآن

«اگر تمام آزادی‌ها را به ما بدهند، تمام استقلال‌ها را به ما بدهند و بخواهند قرآن را از ما بگیرند، نمی‌خواهیم.»^۲

قرآن در نظرش همه چیز بود و همه چیز داشت. حساب استقلال و آزادی را هم با قرآن معلوم می‌کرد: «ما بیزار هستیم از آزادی منهای قرآن، ما بیزار هستیم از استقلال منهای اسلام!»^۳

۱. محمد بن علی بن بابویه قمی (شیخ صدوق)، معانی الاخبار، ص ۲۷۹.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۷، ص ۴۸۶.

۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۷، ص ۴۸۶.

پیامبر اکرم ﷺ: «قرآن را بیاموزید و آن را زیاد تلاوت کنید تا به سبب آن، به درجات و شگفتی‌های بسیار قرآن در بهشت دست یابید.»^۱

زیاد قرآن بخوان!

«نماز را اول وقت بخوان و کوشش کن ترک نشود. نماز اول وقت خیلی اهمیت دارد. قرآن زیاد بخوان. به درست اهمیت بده. در انتخاب دوست خیلی مراقب باش و ورزش را هم ترک نکن.»
این نصیحت‌ها را به نوه‌اش، حسن‌آقا، می‌گفت.^۲

۱. علی‌بن‌حسام‌الدین متقی هندی، کنز العمال فی سنن اَقوال و الافعال، ج ۱، ص ۵۲۹.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، خاطرات خادمان و پاسداران امام خمینی(س)، ص ۹۰، به نقل از: سیداحمد بهاء‌الدینی، از خادمان بیت امام علیه السلام.

حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام): «پروردگارا، از درگاهت قدرتی برای عبادت و بینشی برای درک قرآن و فهمی برای شناخت احکامات می‌خواهم. پروردگارا، بر محمد و آل محمد درود فرست و فهم قرآن را دور از دسترس اندیشه و فکر ما قرار نده!»^۱

پرهیز از تجملات

می‌گفت:

هرچه بروید سراغ اینکه یک قدم بردارید برای اینکه خانه‌تان بهتر باشد، از معنویتان به همین مقدار، از ارزشتان به همین مقدار کاسته می‌شود. ارزش انسان به خانه نیست، به باغ نیست، به اتومبیل نیست. اگر ارزش انسان به این‌ها بود، انبیا باید همین کار را بکنند!^۲

این را که به روحانیون و به همه مردم ایران می‌گفت، منطبق با قرآن بود: ﴿الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا﴾^۳

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۳۳۸.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۲۵۲.

۳. (مال و فرزند، زینت زندگی دنیاست و باقیات صالحات [ارزش‌های پایدار و شایسته] ثوابش نزد پروردگارت بهتر و امیدبخش‌تر است) (کهف، ۴۶).

امام سجاد علیه السلام: «هرکس قرآن را در مکه ختم کند، نمی‌میرد تا آنکه پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم را ببیند و نیز جایگاه خودش را در بهشت مشاهده کند.»^۱

هرچه داریم از اوست!

ایام حج که می‌شد، خطاب به مسلمانان جهان پیام می‌داد. در پیام‌هایش، زائران خانه خدا را به اُنس با قرآن سفارش می‌کرد. یک سال در پیام حج گفته بود:

به زائران محترم تذکر می‌دهم که در این مواقع معظّمه و در طول سفر به مکه مکرمه و مدینه منوره، از اُنس با قرآن کریم، این صحیفه الهی و کتاب هدایت، غفلت نورزند که مسلمانان هرچه دارند و خواهند داشت، درطول تاریخ گذشته و آینده، از برکات سرشار این کتاب مقدس است.^۲

۱. محمدبن حسن طوسی، تهذیب الاحکام، ج ۵، ص ۴۶۸.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۲۰، ص ۹۱.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «هر که سخن خدا را راهنمای خود قرار دهد، به استوارترین راه‌ها هدایت می‌شود.»^۱

وصیت کوتاه

بهار سال ۱۳۶۵، امام دچار ناراحتی قلبی شده بودند. آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در تهران نبودند. خبردار که شدند، سریع خودشان را رساندند تهران و رفتند بیمارستان، دیدار ایشان. نزدیک تخت امام که رسیدند، نتوانستند خودداری کنند و به گریه افتادند. امام نگاه محبت‌آمیزی کردند و چند جمله کوتاه فرمودند. آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) ماجرا را این‌طور تعریف کرده‌اند:

چند جمله گفتند که چون کوتاه بود، به ذهنم سپردم. بیرون آمدم و آن‌ها را نوشتم. ... در آن لحظه حساس ... گفتند: «قوی باشید. احساس ضعف نکنید. به خدا متکی باشید: ﴿أَشِدَّاءَ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءَ بَيْنَهُمْ﴾^۲ باشید و اگر باهم بودید، هیچ‌کس نمی‌تواند به شما آسیبی برساند.» به نظر من، وصیت سی صفحه‌ای امام علیه السلام می‌تواند در همین چند جمله خلاصه شود!^۳

۱. علی‌بن‌ابی‌طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبه ۱۴۷، ص ۲۰۵.

۲. (در برابر کفار سرسخت و شدید و در میان خود مهربانند) (فتح، ۲۹).

۳. نک: بیانات در مراسم بیعت رئیس مجلس خبرگان و ائمه جمعه سراسر کشور، ۱۲ تیر ۱۳۶۸، به نقل از: پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری «www.leader.ir».

رسول اکرم ﷺ: «شما را به تقوای الهی و کتاب خدا سفارش می‌کنم؛ زیرا قرآن در تاریکی، نور است و در روز، راهنما.»^۱

آرام و مطمئن!

پایان وصیت‌نامه‌ی سی‌صفحه‌ای خود نوشته بودند: «با دلی آرام و قلبی مطمئن و روحی شاد و ضمیری امیدوار به فضل خدا، از خدمت خواهران و برادران مرخص و به‌سوی جایگاه ابدی سفر می‌کنم.»^۲

این جمله انسان را بی‌درنگ به یاد آیه‌ای از قرآن می‌انداخت. انگار خطاب به او هم گفته بودند: ﴿يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ * ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً * فَادْخُلِي فِي عِبَادِي * وَادْخُلِي جَنَّاتٍ﴾^۳

۱. علی‌بن‌حسن بن‌هبة‌الله شافعی (ابن‌عساکر)، تاریخ مدینة دمشق، ج ۳۶، ص ۴۱۷.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام‌خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۵۰، وصیت‌نامه سیاسی الهی.

۳. (ای روح آرام‌یافته! * به‌سوی پروردگارت بازگرد؛ درحالی‌که هم تو از او خشنودی و هم او از تو خشنود است * پس در میان بندگانم درآی * و به بهشت‌م وارد شو!) (فجر، ۲۰ تا ۲۷).

رسول خدا ﷺ: «قرآن، ثروتی است که بدون آن توانگری نباشد و با وجود آن، فقری باقی نمی ماند.»^۱

آنچه گذاشت...

یک عینک، ناخن گیر، شانه، تسبیح، سجاده نماز، عمامه، لباس روحانیت، تعدادی کتاب و یک قرآن، همان که همیشه می خواندش، همه دارایی اش بود از این دنیا؛ وقتی که پُر کشید و از میانمان رفت!^۲

---

۱. محمد بن محمد بن حیدر شُعیری، جامع الاخبار، ص ۴۰.

۲. این فهرست را دیوان عالی کشور در ۱۱ تیر ۱۳۶۸، یعنی حدود یک ماه پس از ارتحال آن بزرگمرد، به طور رسمی اعلام کرده بود (نک: حمید انصاری، حدیث بیداری، ص ۱۹۷).

امیرالمؤمنین علی علیه السلام: «بدانید که دانش آنچه [بعدازاین] می آید، اخبار گذشته، درمان دردهایتان و مقررات نظم دهنده میان [روابط] شما، همه در قرآن است.»^۱

پیام آخر

«بار دیگر از ملت بزرگ ایران تشکر نموده و از خداوند تعالی، عظمت اسلام و قرآن و استقلال ممالک اسلامی و شوکت و بزرگی پیروان قرآن کریم را خواستارم.»^۲

و السلام علیکم و رحمة الله و بركاته .
روح الله الموسوی الخمينی

---

۱. علی بن ابی طالب علیه السلام، نهج البلاغه، خطبة ۱۵۸، ص ۲۲۳.

۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱، ص ۱۸۱.

کتابنامه

۱. قرآن کریم.
۲. ابن حنبل، احمد بن محمد، مسند الامام احمد بن حنبل، ج ۳۶، چ ۱، بیروت: مؤسسة الرسالة، ۱۴۲۱.
۳. ابن شعبه حرانی، حسن بن علی، تحف العقول عن آل الرسول ﷺ، چ ۲، قم: جامعه مدرسین حوزه علمیّه قم، ۱۴۰۴.
۴. ابن عساکر، علی بن حسن بن هبة الله شافعی، تاریخ مدینه دمشق، ج ۳۶، به تحقیق علی شیر، بیروت: دارالفکر، ۱۴۱۵، به نقل از: کتابخانه دیجیتال نور.
۵. ابونعیم اصفهانی، احمد بن عبدالله، حلیه الاولیاء و طبقات الاصفیاء، چ ۴، ۵، بیروت: دارالکتاب العربی، ۱۴۰۷ق، به نقل از: کتابخانه دیجیتال نور.
۶. اربلی، علی بن عیسی، کشف الغمة فی معرفة الائمة، به تحقیق و تصحیح سیدهاشم رسولی محلاتی، ج ۲، چ ۱، تبریز: بنی هاشمی، ۱۳۸۱ق.
۷. انصاری، حمید، حدیث بیداری، به نقل از: نرم افزار مجموعه آثار حضرت امام خمینی (س)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س) با همکاری مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور.
۸. بحرانی، سیدهاشم بن سلیمان، البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، چ ۱، قم: مؤسسه بعثت، ۱۳۷۴ش.
۹. برقی، احمد بن محمد بن خالد، المحاسن، به تحقیق و تصحیح جلال الدین محدث، ج ۱، چ ۲، قم: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۱ق.

۱۰. بصیرت منش، حمید و مرتضی طاهری و اصغر میرشکاری، صحیفه دل: مطالب و خاطرات مکتوب از شاگردان امام خمینی(س)، ج ۱ و ۲، چ ۳، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، ۱۳۸۵.
۱۱. بنیاد علوم و معارف اسلامی دانش پژوهان، عارف کامل (مشتمل بر آموزه‌های اخلاقی و عرفانی، نکته و خاطره درباره فقیه مبارز و عارف کامل، آیت الله العظمی شاه آبادی(رضوان الله تعالی علیه))، چ ۱، تهران: بنیاد علوم و معارف اسلامی، ۱۳۹۲.
۱۲. بهبودی، هدایت الله، الف لام خمینی (زندگی نامه امام روح الله موسوی خمینی)، چ ۲، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۹۷.
۱۳. بیهقی، احمد بن حسین، دلائل النبوة و معرفة احوال صاحب الشریعة، به تحقیق عبدالمعطی امین قلعجی، ج ۲، چ ۱، بیروت: دار الکتب العلمیة، ۱۴۰۵ ق.
۱۴. بیهقی، احمد بن حسین، شعب الایمان، به تحقیق مختار احمد ندوی، ج ۲، ریاض: مکتبة الرشد ناشرون، ۱۴۲۳ ق.
۱۵. پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری: «www.leader.ir».
۱۶. تمیمی آمدی، عبد الواحد بن محمد، غرر الحکم و درر الکلم، چ ۲، قم: دار الکتب الاسلامی، ۱۴۱۰ ق.
۱۷. حمیری، عبدالله بن جعفر، قرب الإسناد، چ ۱، قم: مؤسسه آل البيت (علیه السلام) لإحياء التراث، ۱۴۱۳ ق.
۱۸. خمینی، سید روح الله، استفتائات، ج ۱۰، چ ۱، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، ۱۳۹۲.
۱۹. خمینی، سید روح الله، آداب الصلاة (آداب نماز)، چ ۲۲، تهران:

- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۹۴.
۲۰. خمینی، سیدروح الله، تفسیر سوره حمد، چ ۱۳، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۹۲.
۲۱. خمینی، سیدروح الله، توضیح المسائل، چ ۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۹۲.
۲۲. خمینی، سیدروح الله، شرح چهل حدیث (اربعین حدیث)، چ ۵۹، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۹۲.
۲۳. خمینی، سیدروح الله، شرح دعای سحر (ترجمه فارسی)، چ ۵، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۹۵.
۲۴. خمینی، سیدروح الله، کشف الاسرار، به نقل از: نرم افزار مجموعه آثار حضرت امام خمینی (س)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س) با همکاری مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور.
۲۵. دیلمی، حسن بن محمد، أعلام الدین فی صفات المؤمنین، به تحقیق و تصحیح مؤسسه آل البيت عليه السلام، چ ۱، قم: مؤسسه آل البيت عليه السلام لإحياء التراث، ۱۴۰۸.
۲۶. دیلمی، شیرویه بن شهردار بن شیرویه بن فناخسرو دیلمی (ابوشجاع دیلمی)، الفردوس بمأثور الخطاب، به تحقیق سعید بن بسیونی زغلول، ج ۱، چ ۱، بیروت: دار الکتب العلمیه، ۱۴۰۶، به نقل از: کتابخانه مدرسه فقاها.
۲۷. دینوری، ابوحنیفه احمد بن داود، الاخبار الطوال، به تصحیح جمال الدین شیال و تحقیق محمد عبدالمنعم عامر، چ ۱، قم: الشریف الرضی، ۱۳۷۳ش، به نقل از کتابخانه دیجیتال نور.
۲۸. راوندی (قطب الدین راوندی)، سعید بن هبة الله، منهج

البراعة فی شرح نهج البلاغة، به تحقیق سیدعبداللطیف قریشی
کوه کمره‌ای، ج ۱، چ ۱، قم: کتابخانه عمومی آیت الله مرعشی
نجفی (ره)، ۱۴۰۶ ق.

۲۹. رجایی، غلام علی، برداشت‌هایی از سیره امام خمینی (س)، ج ۲ و ۳،
چ ۳، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۸۵.

۳۰. رحیمیان، محمدحسن، در سایه آفتاب (یادها و یادداشت‌هایی از
زندگی امام خمینی (ره))، چ ۱۰، قم: مؤسسه فرهنگی هنری شاهد،
۱۳۸۸.

۳۱. رشیدی، احمد، خاطرات آیت الله سیدهاشم رسولی محلاتی، چ ۱،
تهران: انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۳.

۳۲. ستوده، امیررضا، پایه پای آفتاب (گفته‌ها و ناگفته‌ها از زندگی
امام خمینی (س))، ج ۱ و ۴، چ ۴، تهران: پنجره، ۱۳۸۸.

۳۳. شعیری، محمدبن محمدبن حیدر، جامع الاخبار، چ ۱، نجف:
مطبعة حیدریه، [بی تا].

۳۴. صدوق (شیخ صدوق)، محمدبن علی بن بابویه، کتاب من لایحضره الفقیه،
ج ۴، چ ۲، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۴۱۳ ق.

۳۵. صدوق (شیخ صدوق)، محمدبن علی بن بابویه، فضائل الاشراف
الثلاثة، به تحقیق و تصحیح غلامرضا عرفانیان یزدی، چ ۱، قم:
کتاب فروشی داوری، ۱۳۹۶ ق.

۳۶. صدوق (شیخ صدوق)، محمدبن علی بن بابویه، معانی الاخبار،
به تحقیق و تصحیح علی اکبر غفاری، چ ۱، قم: دفتر انتشارات
اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۰۳ ق.

۳۷. صدوق (شیخ صدوق)، محمدبن علی بن بابویه، الخصال، چ ۱،
قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۶۲ ش.

۳۸. صدوق (شیخ صدوق)، محمد بن علی بن بابویه، امالی الصدوق، ج ۶، تهران: کتابچی، ۱۳۷۶ ش.
۳۹. صدوق (شیخ صدوق)، محمد بن علی بن بابویه، کمال الدین و تمام النعمة، ج ۱، ۲، تهران: اسلامیه، ۱۳۹۵ ق.
۴۰. صدوق (شیخ صدوق)، محمد بن علی بن بابویه، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ج ۲، قم: دار الشریف الرضی للنشر، ۱۴۰۶ ق.
۴۱. صدوق (شیخ صدوق)، محمد بن علی بن بابویه، عیون اخبار الرضا، ج ۲، ۱، تهران: نشر جهان، ۱۳۷۸ ق.
۴۲. طبرانی، سلیمان بن احمد اللخمی، المعجم الكبير، ج ۵، تحقیق: حمدی عبدالحمید السلفی، مصر: مكتبة ابن تيممه، ۱۴۰۴ ق، به نقل از: کتابخانه دیجیتال نور.
۴۳. طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، به تصحیح هاشم رسولی و فضل الله یزدی طباطبائی، ج ۲، بیروت: دار المعرفة، ۱۴۰۸ ق، به نقل از کتابخانه دیجیتال نور.
۴۴. طبرسی، احمد بن علی، الإحتجاج، به تحقیق و تصحیح محمد باقر خراسان، ج ۱، ۱، مشهد: نشر مرتضی، ۱۴۰۳ ق.
۴۵. طوسی، محمد بن الحسن، تهذیب الاحکام، به تحقیق و تصحیح حسن موسوی خراسان، ج ۵، ۴، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۴۰۷ ق.
۴۶. عروسی حویزی، عبد علی بن جمعه، تفسیر نورالثقلین، به تحقیق و تصحیح: سید هاشم رسولی محلاتی، ج ۲، ۴، قم: اسماعیلیان، ۱۴۱۵ ق.
۴۷. علی بن ابی طالب (علیه السلام)، نهج البلاغة (للصیحی صالح)، به کوشش محمد بن حسین شریف الرضی، به تحقیق و تصحیح صبحی

- صالح، چ، ۱، قم: هجرت، ۱۴۱۴ق.
۴۸. علی بن حسین علیه السلام، صحیفه سجادیه، چ، ۱، قم: الهادی، ۱۳۷۶ش.
۴۹. عیاشی، محمد بن مسعود، تفسیر العیاشی، ج، ۱، چ، ۱، تهران: المطبعة العلمية، ۱۳۸۰ق.
۵۰. فراهانی، مجتبی، سلسله موی دوست؛ خاطرات دوران تدریس امام خمینی (س)، چ، ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۸۷.
۵۱. کلینی رازی، محمد بن یعقوب، الاصول من الکافی، به تحقیق و تصحیح علی اکبر غفاری و محمد آخوندی، ج ۱ و ۲ و ۳ و ۷ و ۸، چ، ۴، تهران: دار الکتب الاسلامیه، ۱۴۰۷ق.
۵۲. متقی هندی، علی بن حسام الدین بن قاضی خان قادری شاذلی هندی، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، به تصحیح بکری حیانی و صفوة سقا، ج ۱ و ۱۶، بیروت: مؤسسه الرسالة، ۱۴۰۹ق، به نقل از: کتابخانه دیجیتال نور.
۵۳. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار علیهم السلام، ج ۸۷ و ۸۸ و ۸۹، چ، ۲، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ق.
۵۴. منسوب به جعفر بن محمد علیه السلام، مصباح الشریعة، چ، ۱، بیروت: اعلمی، ۱۴۰۰ق.
۵۵. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، امام به روایت دانشوران، چ، ۳، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۹۲.
۵۶. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، خاطرات خادمان و

- پاسداران امام خمینی (س)، چ ۱، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۸۷.
۵۷. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، صحیفه امام، ج ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۶ و ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ و ۲۱، چ ۵، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۸۹.
۵۸. نوری (محدث نوری)، حسین، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۴، چ ۱، قم: مؤسسه آل البيت عليه السلام لإحياء التراث، ۱۴۰۸ ق.
۵۹. نیشابوری، مسلم بن حجاج، صحیح مسلم، به تصحیح محمدفؤاد عبدالباقی، ج ۱، چ ۱، قاهره: دار الحديث، ۱۴۱۲، به نقل از: کتابخانه دیجیتال نور.

مسابقه فرهنگی قرآن در سبک زندگی روح الله

توضیحات شرکت در مسابقه

* پرسش‌ها از متن موجود طرح شده است و افراد بالای دوازده سال می‌توانند در مسابقه شرکت کنند.

* به روش‌های زیر می‌توانید در مسابقات فرهنگی شرکت کنید:

۱. ارسال پاسخ به سامانه پیامکی: برای این کار، کافی است به ترتیب نام مسابقه و شماره گزینه‌های صحیح پرسش‌ها را به صورت یک عدد پنج‌رقمی از چپ به راست، همراه با نام و نام خانوادگی خود به سامانه پیامکی ۳۰۰۸۰۲۲۲۲ ارسال کنید.

مثال: قرآن در سبک زندگی روح الله ۲۱۳۲۴ محمد عظیمی راد

۲. مراجعه به بخش مسابقات پرتال جامع آستان قدس رضوی:

<https://tv.razavi.ir/plus/@mosabeghat97>

۳. پاسخ به پرسش‌ها در پاسخ‌نامه: پاسخ‌نامه تکمیل شده را می‌توانید به صندوق‌های مخصوص مستقر در پایگاه‌های اطلاع‌رسانی فرهنگی بیندازید یا به صندوق پستی ۳۵۱ - ۹۱۷۳۵ ارسال کنید.

* هزینه ارسال پاسخ‌نامه از طریق قرارداد «پست جواب‌قبول» پرداخت شده است و لازم نیست از پاکت و تمبر استفاده کنید.

۴. فیلم‌برداری از خودتان در حال معرفی کتاب قرآن در سبک زندگی روح الله با حضور در مساجد، مدارس، نماز جمعه و جمع اقوام و آشنایان: فیلم‌های خود را با زمان حداکثر ۱۰۰ ثانیه و فرمت mp4، به این نشانی بفرستید:

<https://tv.razavi.ir/plus/@mosabeghat97>

* آخرین مهلت شرکت در مسابقه، یک ماه پس از دریافت کتاب است.

* قرعه‌کشی از بین پاسخ‌های کامل و صحیح و به صورت روزانه انجام می‌شود و نتیجه آن نیز از طریق سامانه پیامکی گفته شده به اطلاع برندگان می‌رسد.

تذکر: پیشنهادها و انتقادهای خود را در پیامکی جداگانه ارسال کنید.

تلفن: ۰۵۱-۳۲۰۰۲۵۶۹

پرسش‌ها

- پرسش اول.** شاه برای تظاهر به دین و فریب مردم، بعد از ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ و دستگیری امام چه اقدامی کرد؟
۱. در مراسم عزاداری امام حسین علیه السلام شرکت کرد
  ۲. زندانیان سیاسی را آزاد کرد
  ۳. دستور داد قرآن چاپ کنند و آن را قرآن پهلوی نامید
  ۴. با روحانیون ارتباط برقرار کرد

پرسش دوم. امام خمینی رحمه الله در نامه به همسرشان از ترکیه، ایشان را به چه امری سفارش کردند؟

۱. صبر
۲. تقوا
۳. انس با قرآن
۴. حجاب

پرسش سوم. امام خمینی رحمه الله در جواب نامه دانشجویان مسلمان مقیم آمریکا و کانادا، ایشان را به کدام امر سفارش کردند؟

۱. جدیت در شناسایی اسلام
۲. آموختن و به کار بستن تعالیم قرآن
۳. آشنایی با زندگی پیامبر صلی الله علیه و آله از طریق قرآن
۴. گزینه ۱ و ۲

پرسش چهارم. در کدام گزینه، یکی از موانع فهم قرآن در کلام امام خمینی علیه السلام بیان شده است؟

۱. حجاب معاصی

۲. کفر و عناد

۳. دنیا طلبی

۴. خودبینی

پرسش پنجم. معروفترین جمله امام خمینی علیه السلام درباره قرآن کدام است؟

۱. اگر قرآن نبود، باب معرفه الله بسته بود إلى الابد

۲. قرآن آمده است که آدم درست کند

۳. اسلام و قرآن مجید ما را پیروز کرد

۴. قرآن و اسلام، مهجور و مظلوم است

ردیف	موضوع	پیش	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
۱	میزان رضایت از جذابیت ظاهری (طرح جلد، اندازه و ...)					
۲	میزان شیوایی مطالب					
۳	قابلیت فهم مطالب					
۴	میزان جذابیت و تازگی موضوع و مطالب					
۵	میزان تأثیرگذاری و مفیدبودن مطالب					
۶	میزان تناسب محتوا با نیاز شما					
۷	میزان تناسب پرسش‌ها با موضوع					
۸	میزان رضایت کلی					
پیشنهادهای و انتقادهای:						
.....						
.....						

پست جواب قبول

..... فرستنده:

.....

.....

..... کدپستی:

از این قسمت تا شود - - - - -

هزینه پستی براساس قرارداد شماره ۲۵۱ - ۹۱۷۳۴ پرداخت شده است.

طرف قرارداد: اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی

صندوق پستی: ۳۵۱ - ۹۱۷۳۵